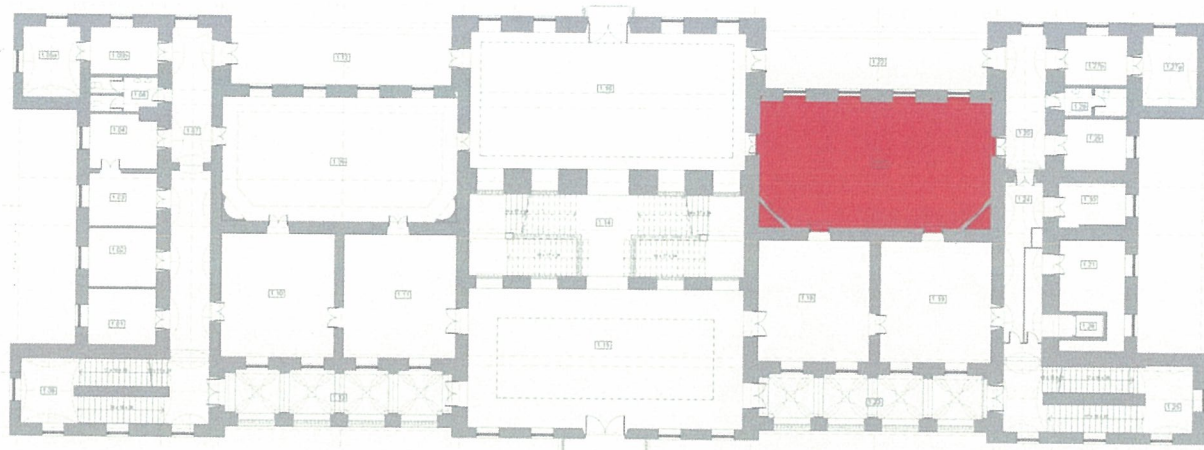

POMIESZCZENIE NR 119

Lokalizacja:

IV.OPIS

Pomieszczenie zlokalizowane w północnej części I piętra. Pomieszczenie posiada bogatą dekorację sztukatorską ścian i sufitu, analogiczną do dekoracji pomieszczenia 109.

W obrębie ścian dekorację stanowią pionowe podziały z prostokątnymi płycinami.. Nad otworami drzwiowymi znajdują się prostokątne supraporty o formie podłużnej płyciny ujętej od góry prostym naczółkiem wspartym po obu stronach na ozdobnych krokostynach. Naczółek profilowany z dwoma rzędem kimationów lesbijskich (w górnej części) i perełkowaniem. Krokostyny o kształcie ślimacznic z perełkowaniem pośrodku i motywem liści akantu po bokach oraz kimationem w górnej części. Glify okienne również dekorowane płycinowo. W narożniku południowo-wschodnim znajduje się wklęsła nisza, zwieńczona łukowato. W narożach przy łuku zostały umieszczone dwa trójkątne elementy rzeźbione z motywem akantu.

Całość powierzchni ścian została zwieńczona wydatnym gzymsem, poniżej którego ciągnie się profilowana listwa z dwoma pasami ornamentów roślinnych i perełkowaniem, tworząc pas gładkiego fryzu tuż poniżej gzymsu. Sam gzyms o dość dużym rozwinięciu, z kapinosem i elementami rzeźbionymi w formie kostkowania, pasa w motywie wolic oczu i perełkowania w dolnej części. Kapinos od spodu dekorowany ślimacznicowymi konsolami, pomiędzy którymi zostały umieszczone wklęsłe kwadratowe płyciny wypełnione kwiatami. Górna część gzymsu z wydatną siłą, poniżej której przebiega pas ornamentu.

Powierzchnia sufitu również bogato zdobiona. Gładkie pole centralne o owalnym kształcie zostało wydzielone za pomocą listwy z ornamentem roślinnym – liście laurowe. Po stronie zewnętrznej pola, na osia zostały umieszczone okrągłe rozety, wypełnione kwiatowym nieco geometryzującym motywem. Pozostałe części sufitu zostały podzielone na wypukłe płyciny, wypełnione ażurową kratownicą, z pasami gładkiego lica sufitu pomiędzy nimi.

Stolarkę drzwiową stanowią drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, o konstrukcji ramowo-płycinowej, z następującym układem płycin: górna i dolna płycina kwadratowe, środkowa prostokątna. Płyciny obwiedzione profilowanymi prętowinami. Pośrodku każdej płyciny znajduje

350

się pole powtarzające kształt, nieco wysunięte przed lico płyty.

Stolarka okienna wymieniona w 2015 roku na okna drewniane. Parapety kamienne – współczesne.

Posadzka drewniana, wykonana z desek, obecnie przykrytych linoleum.

V. TECHNIKA ORYGINAŁU

Odkrywka nr 119.1 – ściana południowa, detal ekranu

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł XX w.	Zaprawa wapienna	1,5 cm
1		I	Poł. XX w.	Szlichta gipsowa	0,5 cm

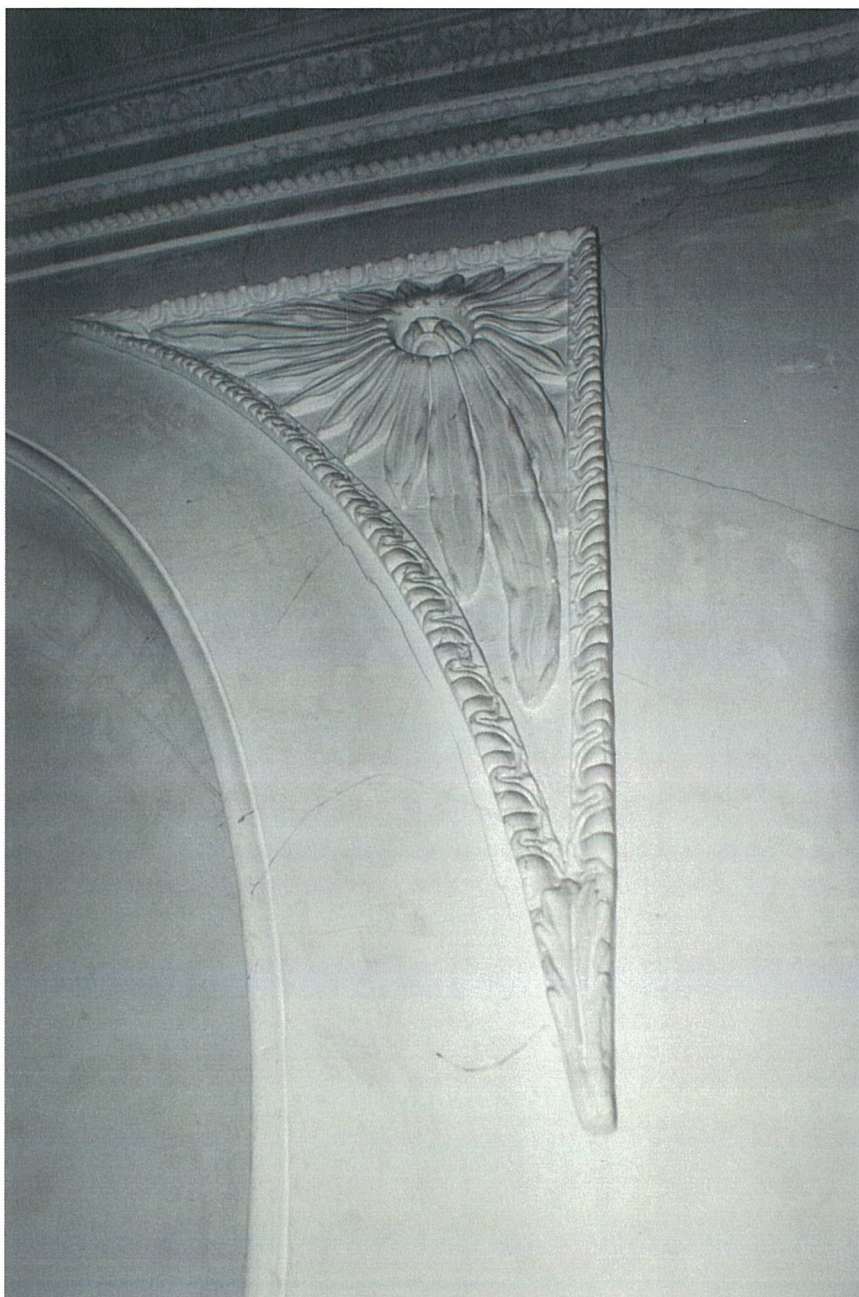

Odkrywka nr 119.2- ściana południowa, ekran ścienny

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Szlichta gipsowa	0,5 cm

Odkrywka nr 119.3 – detal sztukatorski, prawa strona łuku niszy

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstw	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Gips	5 cm

353

URZĄD MIASTA STOLĘCZNEGO WARSZAWY
Urząd Dzielnicy Śródmieście
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
dla Dzielnicy Śródmieście
ul. Nowogrodzka 40, 00-691 Warszawa
tel. 22 443 98 63 faks 22 443 94 98

Odkrywka nr 119.4 – detal sztukatorski supraporty

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstw	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Gips	5 cm

Podsumowanie – wnioski z badań pomieszczenia nr 119

Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, że pomieszczenie pierwotnie było tynkowane zaprawą wapienną o drobnym jednorodnym wypełniaczu kwarcowym, na której naniesiono warstwę szlichty gipsowej. Dekoracja sztukatorska została wykonana z gipsu ceramicznego. Elementy profilowane zostały wykonane metoda ciągnioną, elementy rzeźbione metodą odlewu.

Pomieszczenie nie posiada żadnych warstw malarskich.

W okresie odbudowy wykonano rekonstrukcję wystroju sztukatorskiego wnętrza, natomiast z nieznanых przyczyn nie wykonano malatur.

Na podstawie dotychczasowych badań proponuje się podjęcie następujących działań w obrębie pomieszczenia:

- Konserwację istniejącego, zachowanego w pomieszczeniu detalu sztukatorskiego
- Zaprojektowanie kolorystyki pomieszczenia na podstawie zachowanych materiałów archiwalnych innych pomieszczeń pałacu oraz analogii stylistycznych
- Konserwację stolarki drzwiowej drewnianej wraz z ujednoliceniem klamek i okuć
- Konserwację istniejącego parkietu lub wymianę – tam gdzie istnieje możliwość przełożenia klepek i ich ponowne użycie zaleca się podjęcie takich działań

VI. TECHNIKA WARSTW I ELEMENTÓW WTÓRNYCH

W obrębie gładzi okiennych występują wtórne powłoki malarskie i wyprawy tynkarskie, powstałe w okresie wymiany okien i parapetów w roku 2015.

VII. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Stan zachowania wypraw tynkarskich i powłok malarskich

Stan zachowania wypraw tynkarskich, będących podłożem dla szlichty gipsowej trudny do określenia. Szlichta gipsowa w złym stanie - mocno spękana w obrębie lica ścian. Widoczne liczne rysy i pęknięcia oraz ślady zacieków. Powierzchnia ścian mocno zabrudzona i miejscowo zażółcona. Stan zachowania detalu sztukatorskiego średni. Rysunek krawędzi i elementów rzeźbionych dobrze widoczny, jednak detal jest silnie zabrudzony, występują miejscowe pęknięcia i zaplamienia.

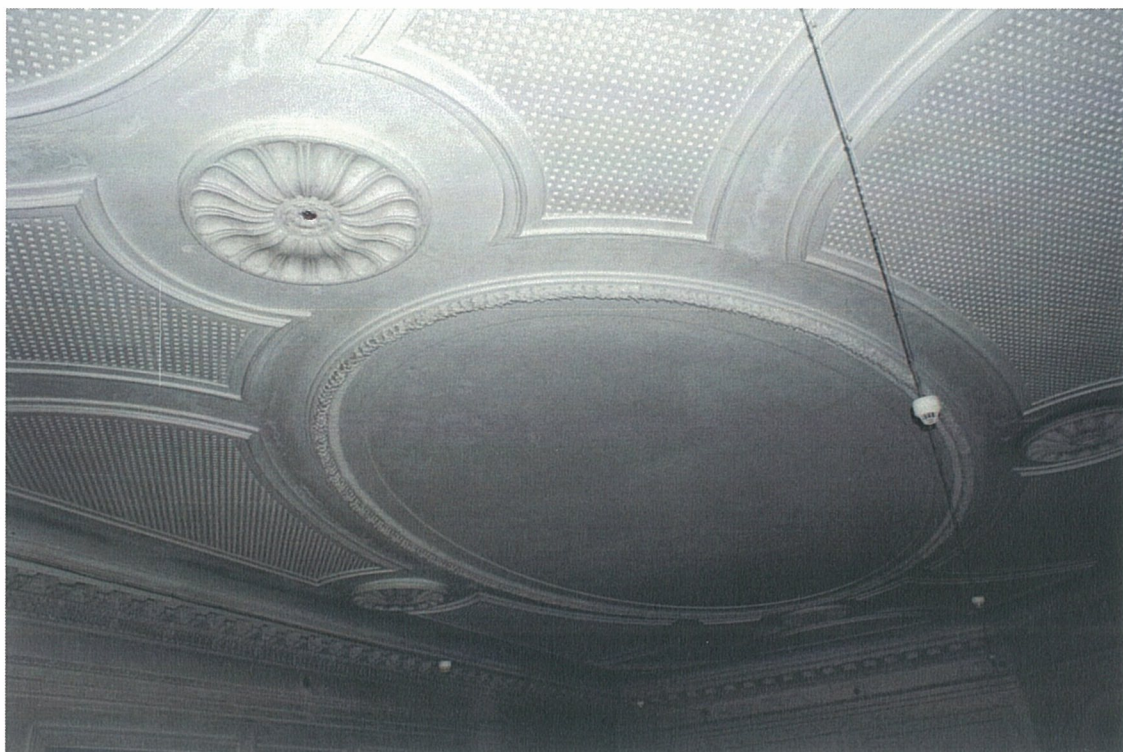
Stan zachowania drewnianej stolarki drzwiowej

Stolarka drzwiowa zachowała się w dość dobrym stanie.. Niektóre z drzwi zostały poddane renowacji.⁴²

---

⁴² Zasięg i rodzaj uszkodzeń stolarki dla całego obiektu został ujęty w opracowaniu „Badania wnętrz Pałacu Krasińskich w Warszawie – analiza stanu zachowania drzwi”, grudzień 2016, autor dr.inż.arch Marek Barański

VIII. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot.1. Dekoracja sztukatorska pomieszczenia.

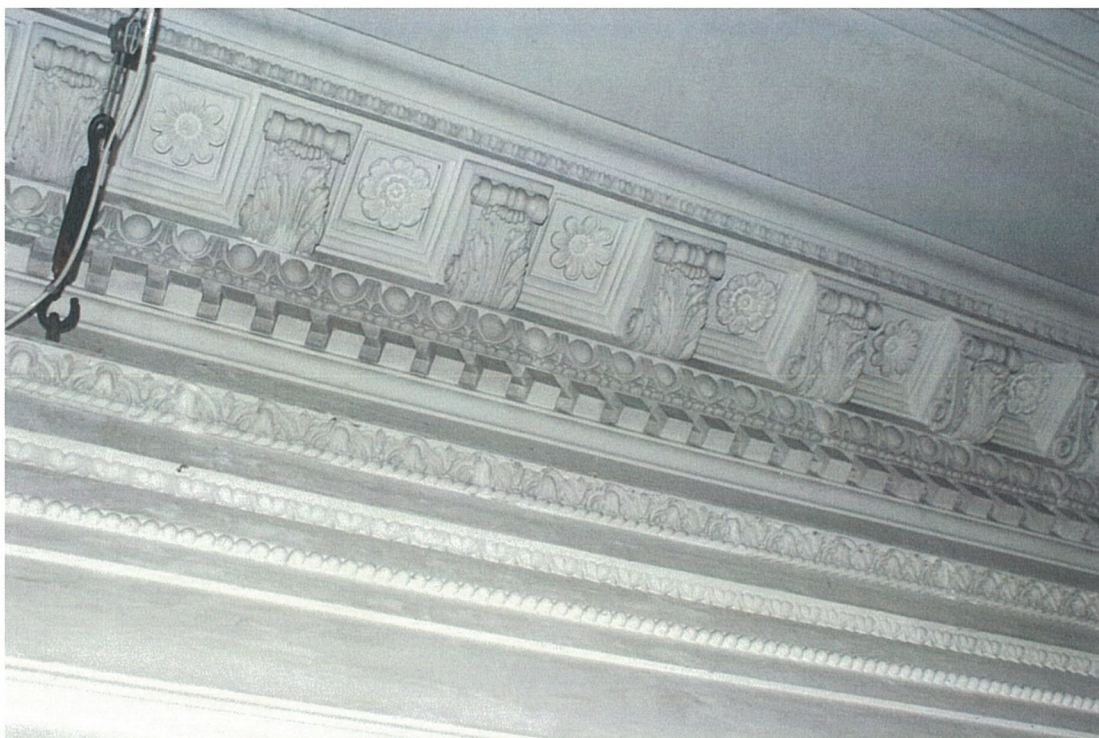

Fot.2. Dekoracja sztukatorska.

357

URZĄD MIASTA STOLECZNEGO WARSZAWY
Urząd Dzielnicy Śródmieście
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
dla Dzielnicy Śródmieście
ul. Nowogrodzka 48, 00-091 Warszawa
tel. 22 449 88 88 faks 22 443 94 98

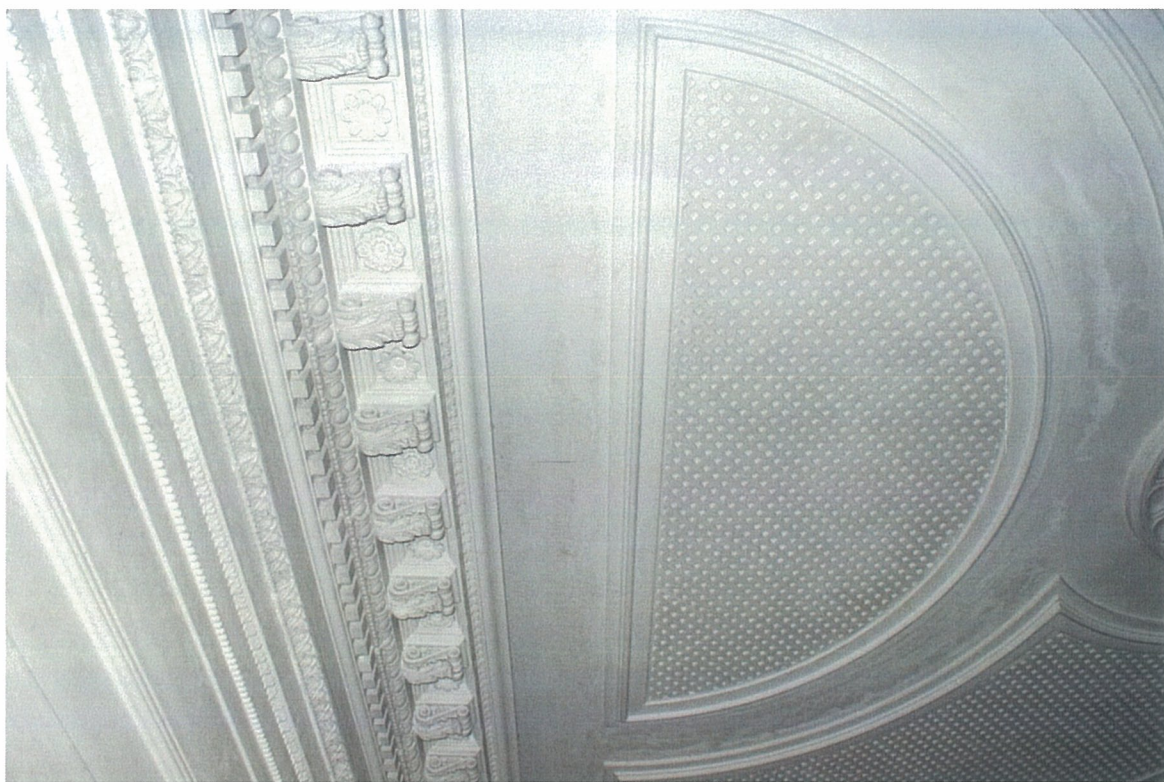

Fot.3. Dekoracja sztukatorska – zbliżenie gzymsu.

Fot.4. Dekoracja - zbliżenie.

Fot.5. Dekoracja - zbliżenie.

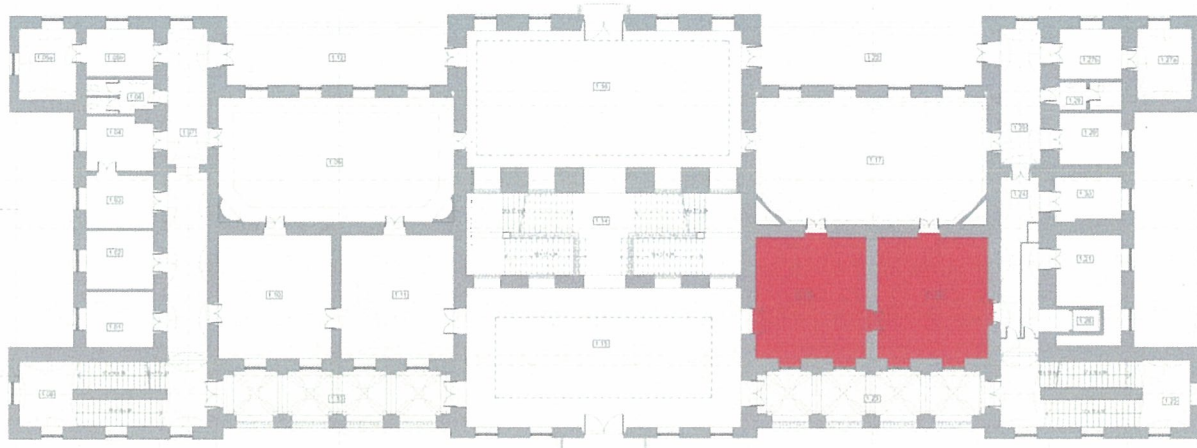

Fot.6. Supraporta – detal.

POMIESZCZENIA NR 122 i 123

Lokalizacja:

IV. OPIS

Pomieszczenia pełniące obecnie funkcje magazynowe, usytuowane w północnej części I piętra pałacu.

W obrębie pomieszczeń brak dekoracji sztukatorskiej ścian i sufitów.

Stolarkę drzwiową stanowią drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, o konstrukcji ramowo-płycinowej, z następującym układem płycin: górna i dolna płycina kwadratowe, środkowa prostokątna. Płyciny obwiedzione profilowanymi prętowinami. Pośrodku każdej płyciny znajduje się pole powtarzające kształt, nieco wysunięte przed lico płyty.

Stolarka okienna wymieniona w 2015 roku na okna drewniane. Parapety kamienne – współczesne.

Posadzka drewniana, wykonana z desek, obecnie przykrytych linoleum.

V. TECHNIKA ORYGINAŁU

Odkrywka nr 123.1 – pomieszczenie nr 123, lico ściany

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł XX w.	Zaprawa wapienna	1,5 cm
1		II	II Poł. XX w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor szaro-beżowy	0,5 mm

Odkrywka nr 123.2 – pomieszczenie nr 123, prawy narożnik glifu drzwiowego do pom. 122

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstw	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł XX w.	Zaprawa wapienna	1,5 cm
1		II	II Poł. XX w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor szaro-beżowy	0,5 mm

Podsumowanie – wnioski z badań pomieszczeń 122, 123

Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, że pomieszczenia pierwotnie były tynkowane tynkiem wapiennym o drobnym jednorodnym wypełniaczu kwarcowym. Widoczną w niektórych odkrywkach warstwę białą zidentyfikowano jako warstwę mleczka wapiennego, wynikającego z zatarcia tynków. Widoczna obecnie na powierzchni tynków powłoka malarska jest jedyną zachowaną w pomieszczeniach. Nie ma możliwości określenia, czy widoczna malatura jest powłoką oryginalną, czy też jest to powłoka powstała w okresie późniejszym. Brak dekoracji sztukatorskiej ścian sugeruje, że pomieszczenia te mogły pozostać nie wykończone na etapie odbudowy pałacu, a widoczna powłoka malarska pochodzi z okresu remontu w latach 80tych XX wieku. Stan zachowania podłóg – deska drewniana, również skłania do przyjęcia tej teorii.

Na podstawie badań proponuje się podjęcie następujących działań w obrębie pomieszczeń:

- Poddanie pracom konserwatorskim powierzchni ścian i sufitów, wraz z zaprojektowaniem kolorystyki pomieszczenia (proponuje się kolorystykę w odcieniach szaro –beżowych, nawiązujących do kolorystyki pozostałych pomieszczeń pałacu)
- Konserwację stolarki drzwiowej wraz z ujednoliceniem klamek i okuć
- Wykonanie parkietów na podstawie analogicznych przykładów zachowanych w innych częściach pałacu.

VI. TECHNIKA WARSTW I ELEMENTÓW WTÓRNYCH

W obrębie ścian i sufitów brak wtórnych powłok malarskich.

W obrębie glifów okiennych występują wtórne powłoki malarskie i wyprawy tynkarskie, powstałe w okresie wymiany okien i parapetów w roku 2015.

VII. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Stan zachowania wypraw tynkarskich i powłok malarskich

Stan zachowania występujących na ścianach słabych tynków wapiennych można określić jako zły. Spoistość oryginalnych tynków średnia.

Na powierzchni ścian i sufitów widoczne są rysy włosowate i spękania, obejmujące niemal całe powierzchnie niektórych ścian. Występują także uszkodzenia powłoki malarskiej i klawiszowanie warstw tynkarskich. Widoczne są również zarysowania powierzchni sufitu, przebiegające przez całą długość pomieszczeń oraz odspojenie warstwy malarskiej na krawędzi pęknięcia. Powierzchnia ścian i sufitów w pomieszczeniach silnie zabrudzona. Ponadto w niektórych miejscach w obrębie ścian zostało przeprowadzone okablowanie „po wierzchu”, dające dodatkowo szpecący efekt. Ogół czynników powoduje, że pomieszczenia kwalifikują się do podjęcia działań mających na celu poprawę stanu technicznego pomieszczeń oraz podniesienie ich walorów estetycznych.

Stan zachowania stolarki drzwiowej

Stolarka drzwiowa zachowała się w zróżnicowanym stanie technicznym – od złego do średniego. Niektóre z drzwi zostały poddane renowacji. Część stolarki drzwiowej uszkodzona – widoczne są miejscowe spękania i rysy, szczególnie na połączeniu poszczególnych elementów, powstałe na skutek pracy drewna.⁴³ W niektórych z drzwi widoczne są wtórne naprawy. Powłoki malarskie uszkodzone – farba łuszczy się i kruszeje.

---

⁴³ Zasięg i rodzaj uszkodzeń stolarki dla całego obiektu został ujęty w opracowaniu „Badania wewnątrz Pałacu Krasińskich w Warszawie – analiza stanu zachowania drzwi”, grudzień 2016, autor dr.inż.arch Marek Barański

VIII. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot.1,2.Pomieszczenie 122.

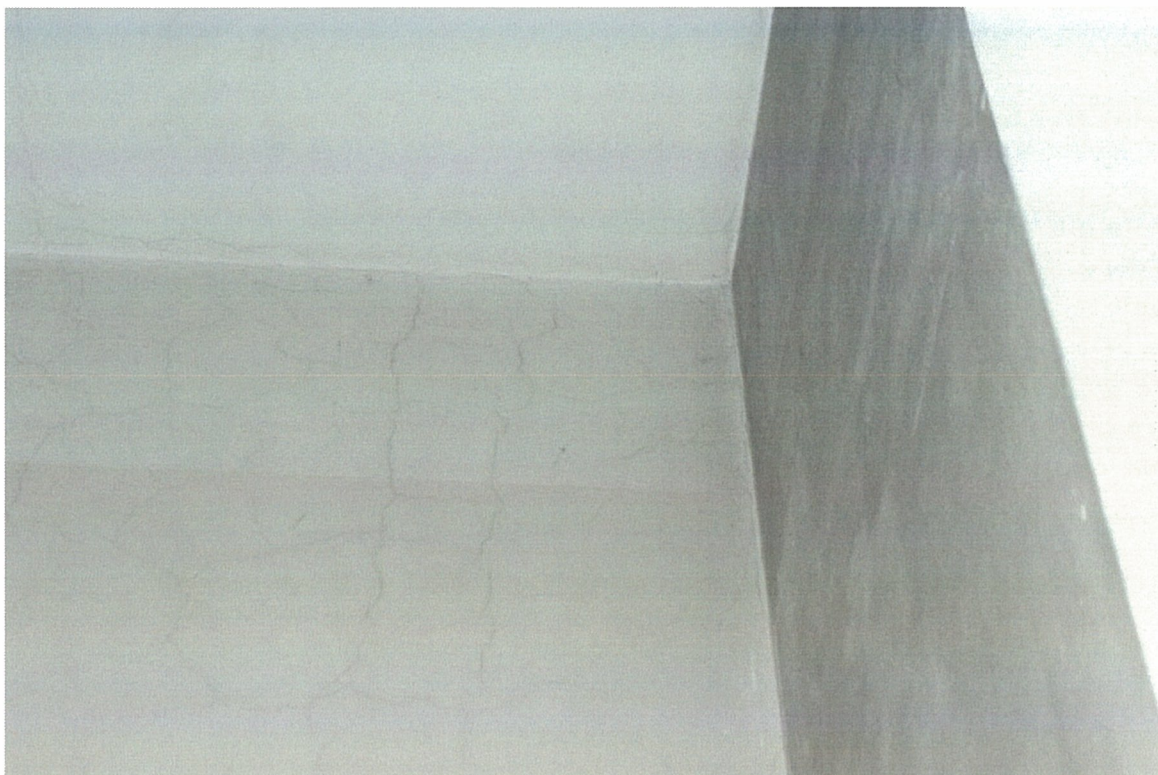

Fot.3. Pomieszczenie 122 – widoczne silne spękania i klwizowanie wypraw.

365

URZĄD MIASTA STOLECZNEGO WARSZAWY
Urząd Dzielnicy Śródmieście
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
dla Dzielnicy Śródmieście
ul. Nowogrodzka 43, 00-691 Warszawa
tel. 22 443 93 93, faks 22 443 94 98

Fot.4. Pomieszczenie 122 – widoczne spękania.

Fot.5,6. Stolarka drzwiowa – zbliżenie. Widoczne złuszczenia powłok malarskich.

Fot.7,8. Pomieszczenie 123.

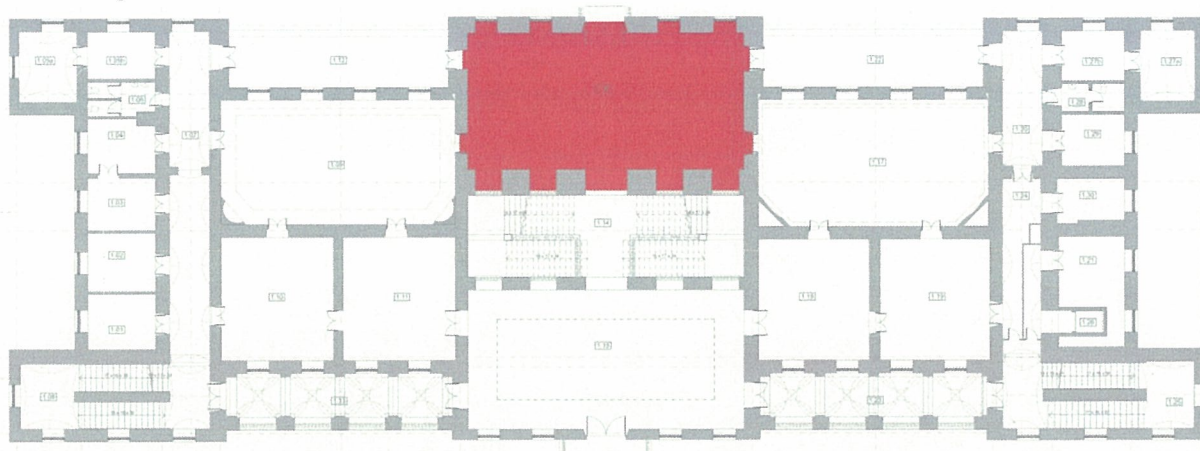

Fot.9. Pomieszczenie 123 – widoczny stan zachowania ścian.

SALA KARIATYD

Lokalizacja:

IV. OPIS

Pomieszczenie na rzucie prostokąta, usytuowane na osi pałacu, po stronie zachodniej I piętra. Jest to pomieszczenie o charakterze reprezentacyjnym z bogatą dekoracją sztukatorską ścian i sufitu. Układ kompozycji wystroju ścian narzucają otwory okienne i arkady od strony klatki schodowej głównej. Otwory okienne i arkady, tworzą rytm dekoracji dłuższych ścian. Otwory zwieńczone półkoliście zostały osadzone w prostokątnych niszach. Wejście do Sali z klatki schodowej, oraz wyjście na taras zewnętrzny posiadają większą wysokość niż pozostałe otwory ścian. Żeby utrzymać układ kompozycyjny dłuższych ścian arkady posiadają dodatkowo rodzaj pustego prostokątnego nadświetla, oddzielonego od samej arkady poprzeczną belką. Dolna część arkad została wypełniona kamienną tralkowaną balustradą. W ścianie zachodniej, otwory okienne otrzymały również nadświetla, niepełne, przeszklone, również o kształcie prostokątnym. Jedynie na osi pałacu znajduje się nadświetlne półkolistie z wachlarzowatym układem kwater. Każda z nisz z otworami okiennymi lub arkadowymi została obwiedziona profilowaną, szeroką listwą opaskową, przebiegająca przez całą wysokość ściany. Na osi w obrębie opaski, w narożnikach nad łukiem zostały umieszczone trójkątne elementy z motywem liści akantu. Takie same elementy pojawiają się również na belkach w niszach z arkadami, nad łukami tychże arkad. Glify wszystkich otworów dłuższych ścian zdobione płycinowo. Płyciny zostały przecięte, tworząc koliste wgłębne pola, w których umieszczono niewielkie rozetki. Powierzchnie samych prześwitów od strony klatki schodowej zostały również bogato udekorowane. Pojawiają się tam wgłębne pola z ornamentami. Łuk wejściowy od strony spodniej został oparty na poprzecznych profilowanych listwach, wspieranych przez ozdobne konsole – po dwie z każdej strony. Konsole z motywami głów i ornamentem wici roślinnej oraz niewielkimi ślimacznikami z boków. Pionową artykulację wnętrza podkreślają kariatydy umieszczone w polach pomiędzy otworami. Każda z rzeźb jest w ujęciu półpostaci, osadzonej na zbiegającym się ku dołowi rodzaju pilastra, którego trzon został wypełniony zielonym stiukiem. Pilastry posiadają profilowane bazy i prostopadłościennie podwyższone cokoły.

368

URZĄD MIASTA STOLECZNEGO WARSZAWY
Urząd Dzielnicy Śródmieście
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
dla Dzielnicy Śródmieście
ul. Nowogrodzka 49, 00-691 Warszawa
tel. 22 441 93 93, faks 22 443 94 98

Żeby utrzymać rytmikę kompozycji całości pomieszczenia, dekorację ścian krótszych, tj. południowej i północnej, rozwiązano nieco inaczej. Na ścianach krótszych również pojawiają się analogiczne podziały oraz pilastry z kariatydami. Przez wzgląd na zdecydowanie mniejszą wysokość otworów drzwiowych, powyżej nich zastosowano płyciny z owalnymi medalionami. Wewnątrz medalionów znajdują się płaskorzeźby z motywami symbolizującymi sprawiedliwość, bezstronność, karę czy mądrość. Pośrodku każdej z krótszych ścian znajduje się prostokątna płycina obwiedziona profilowaną listwą, nad którą został umieszczony owalny medalion z płaskorzeźbą, przedstawiającą boginię Nike po jednej stronie i Atenę po drugiej. Poniżej medalionu skrzyżowane gałązki lauru.

Ściany zostały zwieńczone szerokim profilowanym gzymsem pasem gładkiego stiukowego fryzu pomiędzy architrawem a gzymsem wieńczącym. W obrębie architrawu występuje dekoracja rzeźbiona w postaci pasów ornamentów – perełkowania, astragalu, kimationu lesbijskiego, jońskiego oraz ornamentu z motywem wici roślinnej. Gzyms wieńczący z bogatą ornamentyką został wsparty na konsolach wolutowych, pomiędzy którymi umieszczono motyw kwiatu.

Sufit Sali posiada formę sklepienia zwierciadlanego. Jego powierzchnia została również bogato udekorowana. Wysoka faseta została podzielona na kwatery za pomocą przebiegających pionowo pasów z ornamentem kwiatowym- pasy podzielone na kwadratowe wgłębne pola, w środku których znajdują się rozetki. Pomiędzy pasami wydzielone zostały prostokątne płyciny z motywem splecionych ze sobą gałęzi lauru. Część główną sufitu okala gruba profilowana listwa z ornamentem z liści laurowych. Pole sufitu zostało podzielone na kwatery. Kwatera środkowa – owalna, gładka obejmuje większą część powierzchni sufitu. Została wydzielona za pomocą wydanej rzeźbionej listwy. W częściach pozostałych sufitu, tj. po stronie północnej i południowej występują dodatkowe kwatery – po jednej większej półokrągłej i dwóch mniejszych o kształcie wklęsłych trapezów po bokach. W tych częściach zostały również umieszczone rozety w miejscu mocowania żyrandoli. Pola kwater zostały wypełnione płaskorzeźbionymi motywami roślinnymi.

Stolarkę drzwiową stanowią drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, o konstrukcji ramowo-płycinowej, z następującym układem płycin: górna i dolna płycina kwadratowe, środkowa prostokątna. Płyciny obwiedzione profilowanymi prętowinami. Pośrodku każdej płyciny znajduje się pole powtarzające kształt, nieco wysunięte przed lico płyty.

Stolarka okienna wymieniona w 2015 roku na okna drewniane. Parapety kamienne – współczesne.

Posadzka Sali drewniana, taflowa - wzór tafli z ośmioboczną gwiazdą.⁴⁴

⁴⁴ Inwentaryzacja posadzki wraz ze stanem zachowania w opracowaniu „Badania wnętrza Pałacu Krasińskich w Warszawie – posadzki, posadzka taflowa w Sali Kariatyd, projekty”, grudzień 2016, autor dr inż. arch. Marek Barański

V. TECHNIKA ORYGINAŁU

Odkrywka nr SK.1 – lico ściany pod narożnikiem z lewej strony lustra płyciny prostokątnej

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Gips	20 cm
2		I	Poł. XX w.	Warstwa impregnatu	0,5 mm
3		I	Poł. XX w.	Warstwa malarska dyspersyjna – kolor jasny ciepły szary	0,3 mm
4		II	Koniec XX/ pocz.XXI w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor szaro-różowawy	0,5 mm

W obrębie odkrywki widoczna jest warstwa zażółconego gipsu. Jest to wynikiem zastosowania środka gruntującego na bazie polioctanu winylu. Tego typu materiały, oparte na żywicach syntetycznych były popularne w okresie odbudowy pałacu tj. w latach 50tych XX wieku. Pod wpływem promieni UV i z upływem czasu zwykle żółkną, przybierając barwę zbliżoną do tej widocznej w odkrywce. Pierwszą widoczną warstwę malarską stanowi nieco przetarta, ale dająca się wyodrębnić warstwa farby w kolorze jasnej ciepłej szarości, leżąca pod obecnie widoczną powłoką emulsyjną w kolorze szaro-różowym.

370

URZĄD MIASTA STOLECZNEGO WARSZAWY
Urząd Dzielnicowy Śródmieście
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
dla Dzielnic Śródmieście
ul. Nowogrodzka 43, 00-991 Warszawa
tel. 22 443 95 95 fax 22 443 04 98

Odkrywka nr SK.2 – lico ściany na lewo od płytki środkowej na ścianie północnej

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Gips	20 cm
2		I	Poł. XX w.	Warstwa impregnatu	0,5 mm
3		I	Poł. XX w.	Warstwa malarska dyspersyjna – kolor jasny ciepły szary	0,3 mm
4		II	Koniec XX/ pocz. XXI w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor szaro-różowawy	0,5 mm

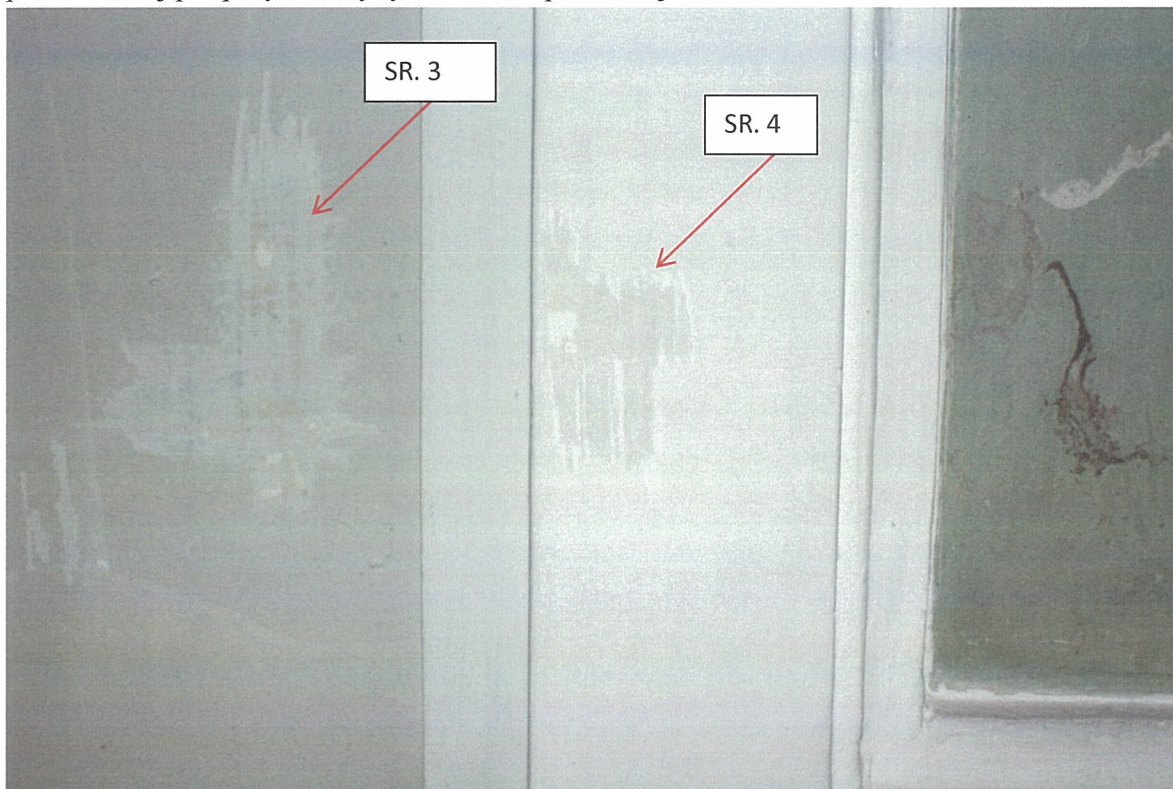
W obrębie odkrywki widoczna jest warstwa zażółconego gipsu. Jest to wynikiem zastosowania środka gruntującego na bazie polioctanu winylu. Tego typu materiały, oparte na żywicach syntetycznych były popularne w okresie odbudowy pałacu tj. w latach 50tych XX wieku. Pod wpływem promieni UV i z upływem czasu zwykle żółkną, przybierając barwę zbliżoną do tej widocznej w odkrywce. Pierwszą widoczną warstwę malarską stanowi nieco przetarta, ale dająca się wyodrębnić warstwa farby w kolorze jasnej ciepłej szarości, leżąca pod obecnie widoczną powłoką emulsyjną w kolorze szaro-różowym.

371

URZĄD MIASTA STOLECZNEGO WARSZAWY
Urząd Dzielnicy Śródmieście
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
dla Dzielnicy Śródmieście
ul. Nowogrodzka 48, 00-691 Warszawa
tel. 22 448 93 99, faks 22 448 94 98

Odkrywka nr SK.3 i SK.4 – narożnik północno-zachodni, lico ściany i listwa trzonu pilastrowatej podpory kariatydy na ścianie północnej

Odkrywka nr SR.3

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Gips	20 cm
2		I	Poł. XX w.	Warstwa impregnatu	0,5 mm
3		I	Poł. XX w.	Warstwa malarska dyspersyjna – kolor jasny ciepły szary	0,3 mm
4		II	Koniec XX/ pocz. XXI w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor szaro-różowawy	0,5 mm

Odkrywka nr SR.4

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Gips	20 cm
2		I	Poł. XX w.	Warstwa pokostu/impregnatu	0,5 mm
3		I	Poł. XX w.	Warstwa malarska dyspersyjna – kolor jasny ciepły szary	0,3 mm
4		II	Koniec XX/ pocz.XXI w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor biały	0,5 mm

W obrębie odkrywek widoczna jest warstwa zażółconego gipsu. Jest to wynikiem zastosowania środka gruntującego na bazie polioctanu winylu. Tego typu materiały, oparte na żywicach syntetycznych były popularne w okresie odbudowy pałacu tj. w latach 50tych XX wieku. Pod wpływem promieni UV i z upływem czasu zwykle żółkną, przybierając barwę zbliżoną do tej widocznej w odkrywce. Pierwszą widoczną warstwę malarską stanowi nieco przetarta, ale dająca się wyodrębnić warstwa farby w kolorze jasnej ciepłej szarości, leżąca pod obecnie widoczną powłoką emulsyjną w kolorze szaro-różowym. Kolorystyka z podziałem na odcień ciemniejszy w obrębie lica i jaśniejszy w obrębie dekoracji sztukatorskiej.

Odkrywka nr SR.5 – dolna część listwy okalającej płycinę środkową na ścianie północnej

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Gips	20 cm
2		I	Poł. XX w.	Warstwa impregnatu	0,5 mm
3		I	Poł. XX w.	Warstwa malarska dyspersyjna – kolor żółtawy	0,3 mm
4		II	Lata 80-te XX w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor biały	0,5 mm

Odkrywka nr SR.1s – stolarka drzwiowa pomieszczenia

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Drewno	10 cm
2		I	Poł. XX w.	Warstwa malarska olejna – kolor jasny szary	0,5 mm
3		I	Poł. XX w.	Warstwa malarska olejna – kolor biały	0,3 mm

375
 URZĄD MIASTA STOLĘCZNEGO WARSZAWY
 Urząd Dzielnicy Śródmieście
 WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
 dla Dzielnicy Śródmieście
 ul. Nowogrodzka 48, 00-691 Warszawa
 tel. 22 443 92 92, fax 22 443 94 98

PODUSMOWANIE - WNIOSKI Z BADAŃ

Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, że pomieszczenie pierwotnie było tynkowane zaprawą wapienną o drobnym jednorodnym wypełniaczu kwarcowym, na której naniesiono warstwę szlichty gipsowej. Dekoracja sztukatorska została wykonana z gipsu ceramicznego. Elementy profilowane zostały wykonane metodą ciągnioną, elementy rzeźbione metodą odlewu.

Przeprowadzone badania dają obraz kolorystyki z okresu rekonstrukcji pomieszczenia.

Jeżeli chodzi o rzeźby kariatyd to: (...) interesującym jest przekaz uzyskany w rozmowie z artystą rzeźbiarzem Zbigniewem Maleszewskim, autorem jednej z rzeźb kariatyd. Wspomina on, iż realizacja rzeźb odbyła się ok 1952 roku i wykonane gipsowe rzeźby miały gładkie wykończenie tak jak stiuk.⁴⁵ Wykonane badania w obrębie całego obiektu pozwalają wywnioskować, że opisany sposób opracowania powierzchni rzeźbionych był jak najbardziej prawdopodobny. Okres odbudowy pałacu tj. połowa XX wieku wiąże się z popularnym stosowaniem żywic syntetycznych. Istnieje zatem prawdopodobieństwo, że wykonane rzeźby kariatyd zostały pozostawione bez powłok malarskich, a jedynie pokryte środkiem zabezpieczającym na bazie poliocianu winylu, dającym nieco szklistą powłokę. Środki te jednak pod wpływem promieni UV i wraz z upływem czasu reagują, przybierając barwę żółtą. Pierwotnie natomiast dawały efekt imitacji białego marmuru. W trakcie remontu w latach 80tych prawdopodobnie mocno już zażółcone elementy zostały przemalowane na kolor biały, tzn. taki jaki intencyjnie miały mieć – jest to powłoka widoczna obecnie. **Proponuje się zatem podjęcie działań mających na celu przywrócenie rzeźbom oraz pozostałym elementom pomieszczenia ich pierwotnej kolorystyki lekkiego połysku, imitującą powierzchnię polerowanego kamienia w kolorze jednolicie białym.** W tym celu należy przyjąć postępowanie opisane w pkt. X- programy prac konserwatorskich.

Oprócz dekoracji sztukatorskiej detalem ciągnionym i rzeźbionym oraz rzeźb półpostaciowych, w obrębie Sali występuje dekoracja stiukowa (wypełnienie trzonów pilastrów –wsporników poniżej rzeźb oraz pas fryzu w obrębie gzymsu). W trakcie przeprowadzonych badań zidentyfikowano rodzaj stiuku jako stiuk gipsowy, barwiony w masie. Kolor masy stiukowej główny – zieleń z nieznacznym użyleniem w kolorach białym i czerwonym. Kolor generalny uzyskano poprzez użycie zieleni chromowej jako pigmentu.

Stolarka drzwiowa zachowała się dość dobrym stanie. Wykonane badania wykazały, że pierwotnie stolarka malowana była na kolor jasnoszary, korespondujący z kolorystyką ścian pomieszczenia. Proponuje się zatem poddanie stolarki drzwiowej pracom konserwatorskim, mającym na celu przywrócenie ich pierwotnej kolorystyki.

⁴⁵ „Badania wewnątrz Pałacu Krasińskich w Warszawie – wyniki przeprowadzonych badań dekoracji malarskiej”, grudzień 2016, autor Małgorzata Paździora-Sattler

Na podstawie dotychczasowych badań proponuje się podjęcie następujących działań w obrębie pomieszczenia:

- Konserwację istniejącego, zachowanego w pomieszczeniu detalu sztukatorskiego wraz z konserwacją elementów rzeźbiarskich
- Odtworzenie pierwotnej kolorystyki pomieszczenia
- Konserwację stolarki drzwiowej drewnianej wraz z ujednoliceniem klamek i okuć
- Konserwację istniejącej posadzki taflowej

VI. TECHNIKA WARSTW I ELEMENTÓW WTORNYCH

W obrębie pomieszczenia warstwy wtórne stanowią powłoki malarskie emulsyjne w kolorze białym i szaro-różowym.

VII. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Stan zachowania wypraw tynkarskich i powłok malarskich

Stan zachowania wypraw tynkarskich i powłok malarskich średni.. Powłoki malarskie zabrudzone, szczególnie w obrębie załamania detalu.

„W dzienniku budowlanym z 1986 roku dotyczącym prac malarskich wykonywanych w Sali Rycerskiej, Sali Kariatyd, Głównej Klatki Schodowej i Sali Wilanowskiej, mamy informacje dotyczące usuwania istniejących spękań tynków poprzez ich poszerzenie i wypełnienie zaczynem gipsowo- wapiennym. Dziennik nie precyzuje skali ani miejsc tego rodzaju działań. Komisja konserwatorska stwierdza, iż widoczne liczne spękania fryzu stiukowego w pasie gzymsu w Sali Kariatyd są efektem procesu skurczu materiałowego i tych spękań nie należy naprawiać.”⁴⁶

„W pomieszczeniu widoczne jest ukośne pęknięcie na północnej ścianie. W 2010 roku na pęknięciu założone zostały plomby weryfikacyjne, które utrzymały się do dzisiaj.

Może to potwierdzać stabilność rysy. Jednak należy zwrócić uwagę że pęknięcie to może mieć różne przyczyny. Pęknięcie może mieć związek z istniejącym w ścianie kanałem wentylacyjnym. Nie można wykluczyć, że jest ono także związane z rozwarstwieniem się ściany domurowanej do zachowanego fragmentu oryginalnej ściany. Rozwarstwienie to może być również skutkiem zacieku jakie pojawiło się poniżej w pomieszczeniu nr 20. Koncepcją, której nie można odrzucić to związanie tego pęknięcia z dużym rozwarstwieniem się jakie wystąpiło już wcześniej w narożniku pomieszczenia 226.

Sala Kariatyd. Południowo wschodni filar. Przegląd stanu zachowania dekoracji ujawnił pęknięcie wokół całej rzeźby, co może być sygnałem naruszenia sposobu zamontowania rzeźby. W przypadku innych rzeźb w Sali nie stwierdzono podobnego rozwarstwienia.”⁴⁷

⁴⁶ „Badania wewnątrz Pałacu Krasińskich w Warszawie – uszkodzenia i spękania”, grudzień 2016, autor: dr inż. arch. Marek Barański

⁴⁷ J.w.

Stan zachowania detalu sztukatorskiego

Widoczne są miejscowe spękania i rysy włosowate, szczególnie w miejscu łączenia elementów sztukatorskich lub w miejscach styku tych elementów ze ścianą. W obrębie narożnych lub wystających bardziej elementów, blisko ciągów komunikacyjnych występują uszkodzenia powstałe na skutek działań mechanicznych – są to różnej wielkości otarcia, odłamania czy też wykruszenia.

Stan zachowania okładziny stiukowej

Elementy okładziny stiukowej znajdują się w dość dobrym stanie technicznym – w obrębie pilastrów brak większych uszkodzeń czy spękań. W obrębie fryzu widoczne są pionowe rysy skurczowe, niegroźne jednak dla samej struktury stiuków. Rysy te nie wpływają na odbiór estetyczny całej powierzchni tych elementów. Powierzchnia stiuku dobrze zachowana – utrzymuje prawidłowy stopień połysku.

Stan zachowania stolarki drzwiowej

Stolarka drzwiowa zachowała się w dość dobrym stanie technicznym. Część stolarki drzwiowej uszkodzona – widoczne są miejscowe spękania i rysy, szczególnie na połączeniu poszczególnych elementów, powstałe na skutek pracy drewna.⁴⁸ Stolarka drzwiowa przemalowana, straciła nieco oryginalną ostrość rysunku krawędzi.

Stan zachowania posadzki taflowej⁴⁹

Ocena stanu technicznego posadzki w Sali Kariatyd podjęta została w związku z jej złym stanem. Rozpoznając stan tej posadzki przeprowadzono kilka analiz. Dotyczyły one indywidualnej oceny każdej płyty taflowej. Przyjęto trzy stopnie zniszczenia tafl.

Do 1 kategorii zaliczono płyty nie uszkodzone mechanicznie, lub gdzie należy przeprowadzić drobne zakresy naprawcze.

W 2 kategorii uszkodzenia płyt mogą być naprawione in situ bez konieczności demontażu tafl.

3 kategorię stanowią te płyty gdzie istnieje konieczność wykonania większej ilości napraw, lub gdzie naprawa wymagać będzie ich demontażu.

---

⁴⁸ Zasięg i rodzaj uszkodzeń stolarki dla całego obiektu został ujęty w opracowaniu „Badania wewnątrz Pałacu Krasińskich w Warszawie – analiza stanu zachowania drzwi”, grudzień 2016, autor dr.inż.arch Marek Barański

⁴⁹ Z opracowania „Badanie wewnątrz Pałacu Krasińskich w Warszawie- posadzki, posadzka taflowa w Sali Kariatyd, projekty”, grudzień 2016, autor: dr inż. arch. Marek Barański

W Sali Kariatyd dokonano sprawdzenia zawilgocenia drewnianej posadzki. W kilku miejscach przeprowadzono pomiary wilgotnościowe wybranych płyt taflowych, a dwóch miejscach gdzie było to możliwe dokonano odkrywki co pozwoliło zmierzyć stan zawilgocenia drewna również w strukturze płyt posadzkowych.

Pomiary wilgoci dokonano urządzeniem Hydromette HT85T firmy GANN. Wyniki pomiarów wilgoci dla powierzchni posadzki wahają się od 8.6 do 10.2 % , zaś pomiar dla wilgotności w głębi konstrukcji podłogi wyniósł średnio ok. 7,8 % , co jest bardzo dobrym wynikiem. Warunki klimatyczne wynosiły przy posadzce 19,7 st. C i wilgotności powietrza 49,3%. Wykonanie odkrywek było konieczne dla rozpoznania konstrukcji posadzki. Informacje uzyskano poprzez nawiert aż do konstrukcji stropu. By nie niszczyć posadzki wybrano miejsce

379

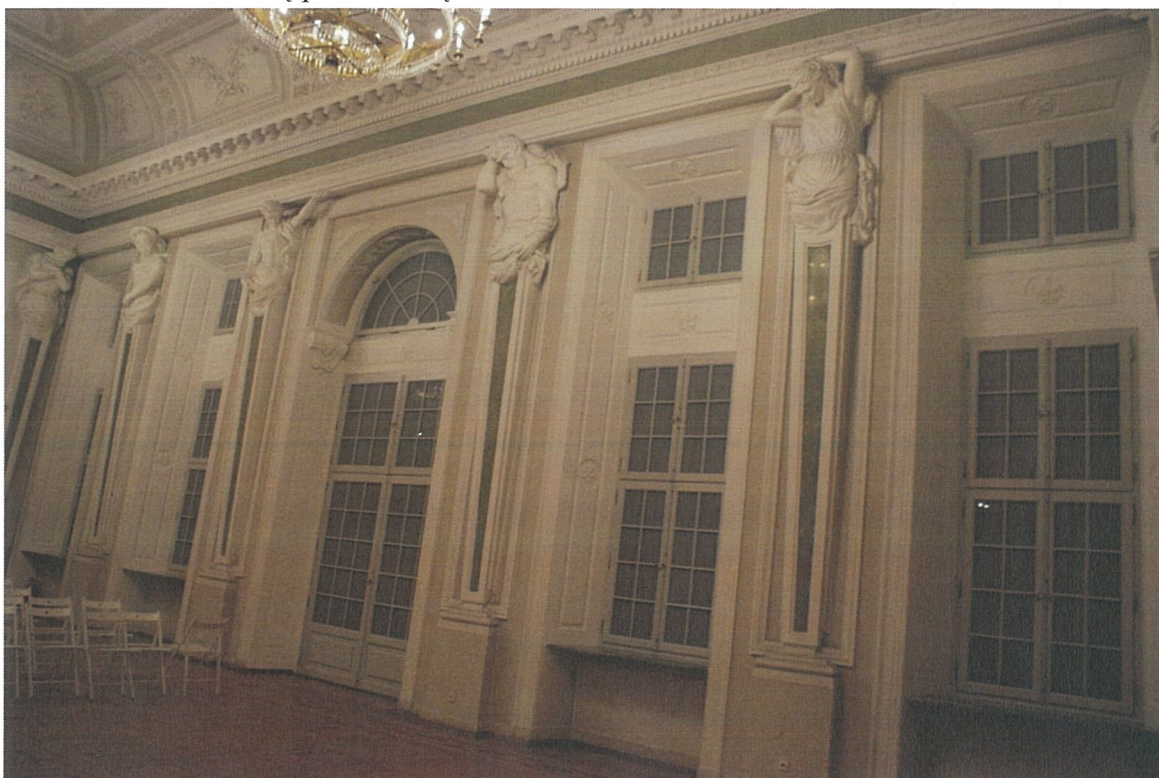

przy filarze między okiennym po południowej stronie Sali. Zdjęcie listwy przyściennej pozwoliło ocenić grubość płyt taflowych, oraz grubość ślepej podłogi wykonanej z desek. Wynoszą one jak następuje: dekoracyjny obłóg – 8 mm, podbudowa taflí posadzkowej -26 mm. Tafla posadzkowa ma tym samym 34 mm. Taflę posadzkową spoczywają na ślepej podłodze wykonanej z dech o grubości 32 mm. Pomiędzy taflą posadzkową i ślepą podłogą położona jest warstwa papy. Dokonując badania posadzki stwierdzono 14- 15 cm pustkę do konstrukcji stropu, co wskazywałoby iż legary mogą mieć ok 15- 16 cm wysokości. Stwierdzono, iż sosnowe drewno dech ślepej podłogi jest w doskonałym stanie. Jest suche i żywiczne. Jakość istniejącej ślepej pozwala z powodzeniem wykorzystać ją w przypadku planowanego remontu posadzki.

VIII. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot.1. Widok na ścianę południową.

Fot.2. Widok na ścianę wschodnią.

381

URZĄD MIASTA STOLECZNEGO WARSZAWY
Urząd Dzielnicy Śródmieście
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
dla Dzielnicy Śródmieście
ul. Nowogrodzka 43, 00-691 Warszawa
tel. 22 443 93 63, faks 22 443 94 98

Fot.3. Widok na ścianę zachodnią.

Fot.4. Widok na ścianę północną.

Fot.5. Sala Kariatyd – widoczna dekoracja sztukatorska sufitu.

Fot.6. Detal

Fot.7. Detale ściany północnej.

Fot.8. Detale ściany północnej.

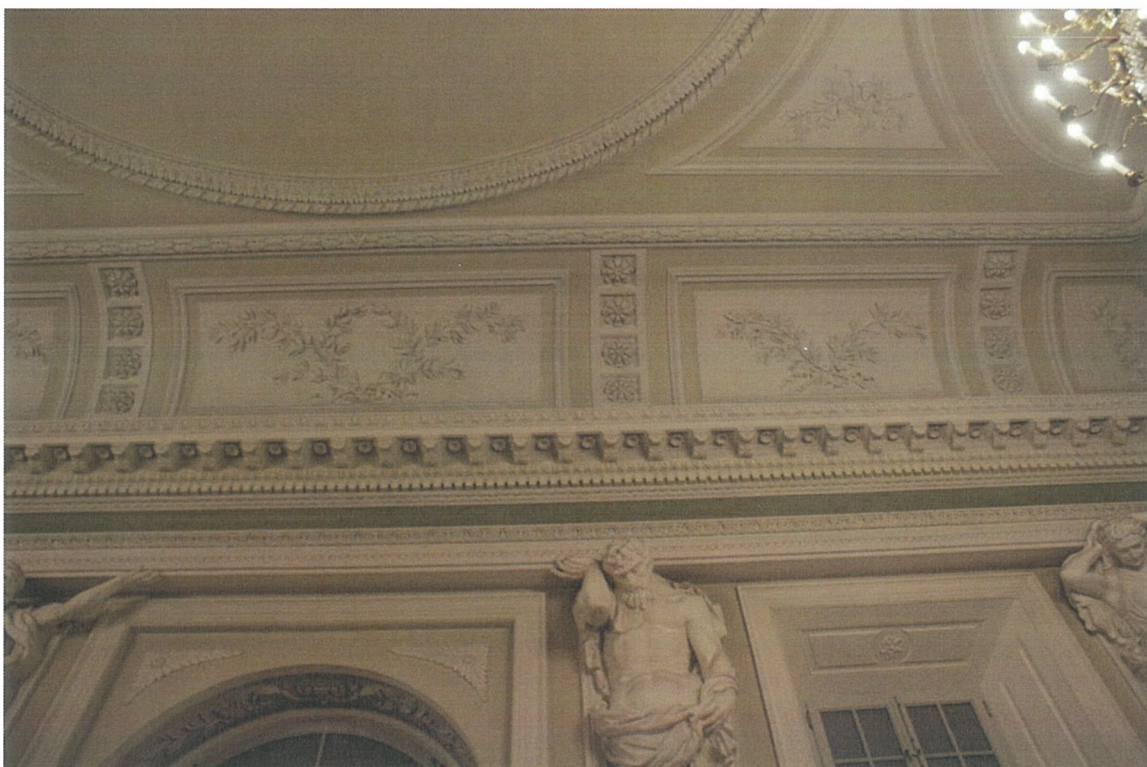

Fot.9. Ściana wschodnia –detal.

Fot.10. Ściana wschodnia –detal.

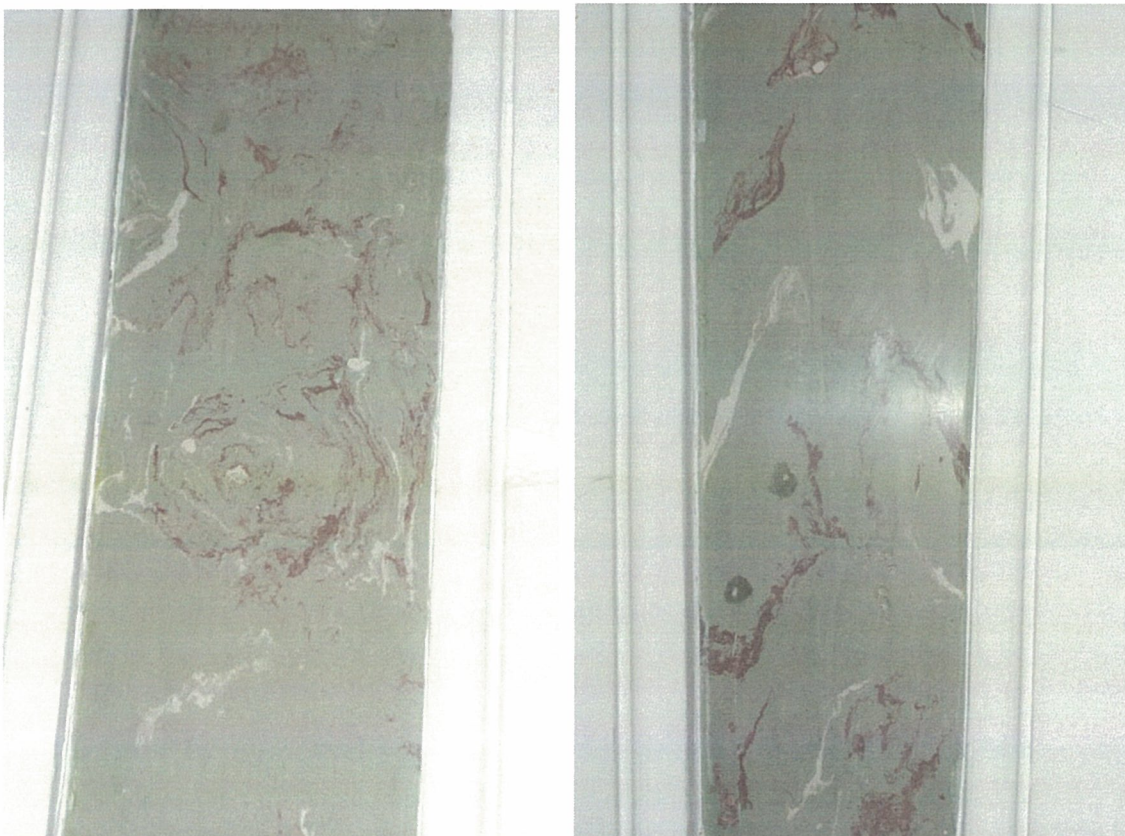

Fot.11. Detal – gzyms i dekoracja fasety.

Fot.12. Stiukowy fryz – widoczne pęknięcia na skutek skurczu materiału.

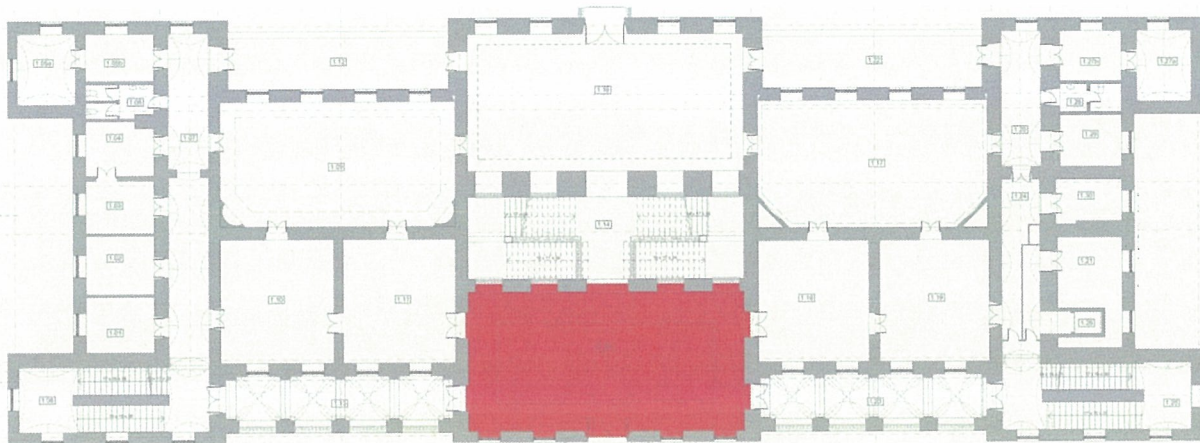

Fot.13,14. Okładzina stiukowa w obrębie pilastrowatych wsporników pod kariatydami.

SALA WILANOWSKA

Lokalizacja:

IV. OPIS

Pomieszczenie zlokalizowane na osi budynku, we wschodniej części I piętra. Układ otworów okiennych, arkad i otworów drzwiowych stanowi odbicie lustrzane układu w Sali Kariatyd. W obrębie gładów arkad – dekoracja analogiczna jak w Sali Kariatyd. Dolna część arkad została wypełniona kamienną tralkowaną balustradą. W obrębie gładów okiennych także i tu występuje dekoracja płycinowa, jednakże nieco skromniejsza – pozbawiona rozetek. Podziały pionowe ścian pomieszczenia narzucają pilastry, usytuowane parami na ścianach dłuższych i pojedynczo na ścianach krótszych, osadzone na wysokich, prostopadłościennych cokołach. Pilastry posiadają głowice korynckie i profilowane bazy. Trzony gładkie. Na krótszych ścianach, tj. na ścianie północnej i południowej pomiędzy pojedynczymi pilastrami w polu środkowym została wykonana prostokątna płycina obwiedziona profilowaną listwą. W polach bocznych znajdują się otwory wejściowe do bocznych pomieszczeń. Drzwi prostokątne zostały osadzone w zwieńczonych półkoliście niszach. W ten sposób powstały półokrągłe supraporty, wypełnione konchami muszlowymi. Na belce nadproża nad drzwiami pojawia się dekoracja w formie ozdobnego klucza ze ślimacznikami i liściem akantu. Po jego dwóch stronach występują płyciny z girlandami z motywem owoców. Na licu ściany powyżej supraport znajdują się prostokątne płyciny o wykończeniu analogicznym jak płycina pionowa w polu środkowym.

Ściany zostały zwieńczone gzymsem o dekoracji analogicznej jak w Sali Kariatyd, z tą różnicą, że tu fryz jest pozbawiony dekoracji stiukowej.

Sufit stanowi sklepienie zwierciadlane o dekoracji analogicznej jak w Sali Kariatyd.

Posadzka drewniana z prostokątnych klepek, złączonych w kwadraty położone naprzemiennie,

posiada dekorowaną bordiurę.⁵⁰

Stolarka okienna wraz z parapetami wymieniona została w 2015 r.

Drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, o konstrukcji ramowo-płycinowej, z następującym układem płycin: górna i dolna płycina prostokątne, wydłużone pionowo, środkowa płycina w formie poprzecznej listwy i płycinki w formie „fartuszka” poniżej.

Omawiając Salę Wilanowską należy wspomnieć o wyposażeniu wnętrza. Stanowi je Biblioteka Wilanowska, będąca zbiorem bibliotecznym Potockich z Pałacu Wilanowskiego w raz z umeblowaniem. Umeblowanie stanowią wysokie, drewniane, zdobione profilowanymi listwami regały, które wieńczy rząd rzeźbionych popiersi. Regały zostały ustawione w kształt litery „U” wzdłuż wschodniej ściany pomieszczenia i krótszych ścian – północnej i południowej. Środkową część Sali zajmuje duża komoda na grafiki i dwie mniejsze, z przeszklonymi nadstawami, rozstawione po bokach.

V. TECHNIKA ORYGINAŁU

Ze względu na obecnie użytkowany i reprezentacyjny charakter wnętrza zdecydowano się na ograniczenie liczby odkrywek sondażowych.

Wyższe partie ścian, tj. powyżej 3,5 m nie zostały przebadane z powodu braku dostępu. Na etapie wykonawczym należy uzupełnić badania w obrębie sufitu i w górnych partiach ścian.

---

⁵⁰ Dokładnie opisana w opracowaniu „Badanie wnętrza Pałacu Krasińskich w Warszawie- posadzki, posadzka taflowa w Sali Kariatyd, projekty”, grudzień 2016, autor: dr inż. arch. Marek Barański i „Program prac konserwatorskich dotyczący wnętrza Pałacu Krasińskich w Warszawie”, Warszawa 2016, autor: Urszula Brzozowska-Drozdowicz

Odkrywka nr SW.1 –dekoracja sztukatorska i lico ściany nad wejściem do Sali 113

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Gips	5 cm
2		I	Poł. XX w.	Warstwa impregnatu	0,5 mm
3		I	Lata 80-te XX w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor biały /beżowo-różowawy	0,3 mm

Podobnie jak w przypadku innych pomieszczeń pałacu, także i w tej odkrywce widoczna jest warstwa zażółconego gipsu. Jest to wynikiem zastosowania środka gruntującego na bazie polioctanu winylu. Jedyna powłoka malarska widoczna w odkrywkach pochodzi prawdopodobnie z okresu remontu przeprowadzonego w latach 80-tych XX wieku.

Odkrywka nr SW.2 – listwa profilowana na nadprożu drzwi do pomieszczenia 113

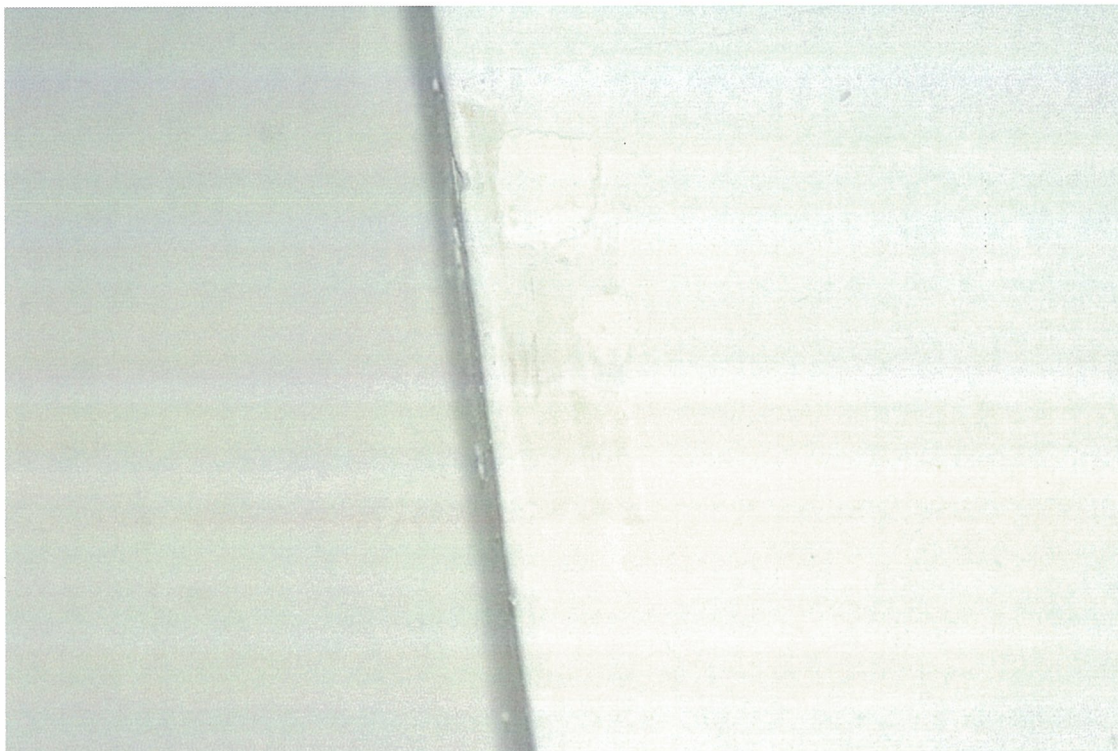
Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Gips	10 cm
2		I	Poł. XX w.	Warstwa impregnatu	0,5 mm
3		I	Lata 80-te XX w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor biały	0,3 mm

Podobnie jak w przypadku innych pomieszczeń pałacu, także i w tej odkrywce widoczna jest warstwa zażółconego gipsu. Jest to wynikiem zastosowania środka gruntującego na bazie polioctanu winylu. Jedyna powłoka malarska widoczna w odkrywce pochodzi prawdopodobnie z okresu remontu przeprowadzonego w latach 80-tych XX wieku.

391
URZĄD MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWY
Urząd Dzielnicy Śródmieście
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
dla Dzielnicy Śródmieście
ul. Nowogrodzka 49, 00-691 Warszawa
tel. 22 443 93 93, faks 22 443 94 98

Odkrywka nr SW.3 –lewa strona trzonu pilastra w narożniku południowo-zachodnim pomieszczenia

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Gips	10 cm
2		I	Poł. XX w.	Warstwa impregnatu	0,5 mm
3		I	Lata 80-te XX w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor biały	0,3 mm

Podobnie jak w przypadku pozostałych odkrywek w pomieszczeniu, także i w tej odkrywce widoczna jest warstwa zażółconego gipsu. Jest to wynikiem zastosowania środka gruntującego na bazie polioctanu winylu. Jedyna powłoka malarska widoczna w odkrywce pochodzi prawdopodobnie z okresu remontu przeprowadzonego w latach 80-tych XX wieku.

392
URZĄD MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWY
Urząd Dzielnicy Śródmieście
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
dla Dzielnicy Śródmieście
ul. Nowogrodzka 49, 00-691 Warszawa
tel. 22 443 98 93, fax 22 443 94 98

Odkrywka nr SW.4 – baza pilastra na ścianie wschodniej

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Gips	10 cm
2		I	Poł. XX w.	Warstwa impregnatu	0,5 mm
3		I	Lata 80-te XX w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor biały	0,3 mm

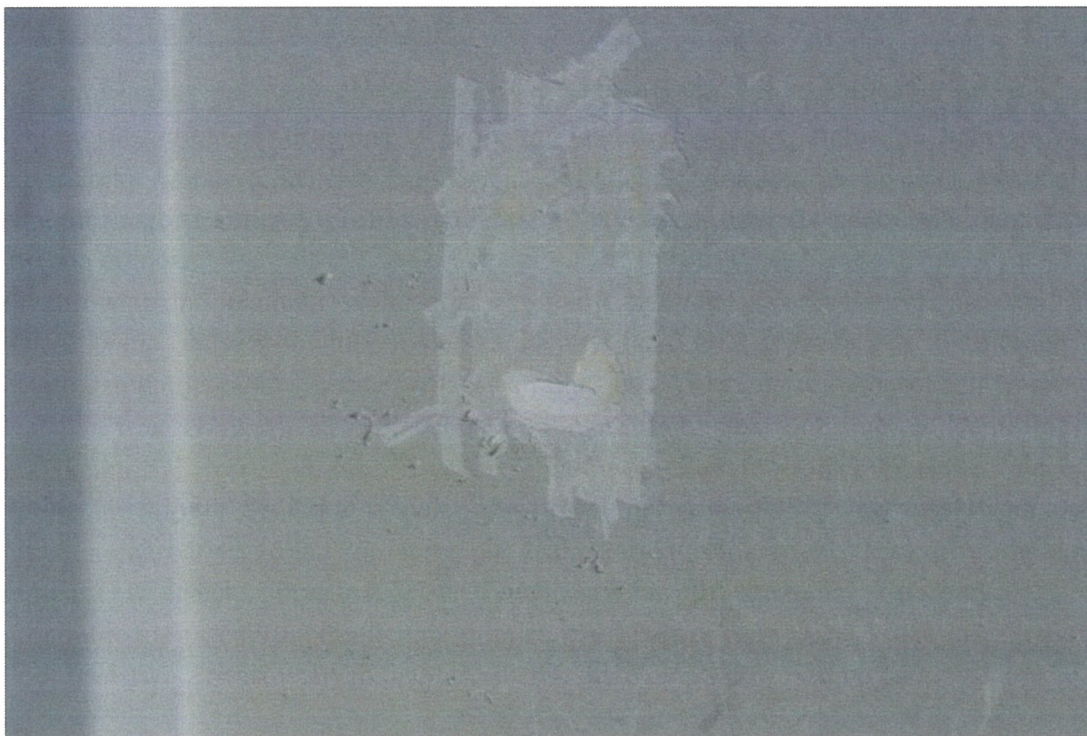
Podobnie jak w przypadku pozostałych odkrywek w pomieszczeniu, także i w tej odkrywce widoczna jest warstwa zażółconego gipsu. Jest to wynikiem zastosowania środka gruntującego na bazie polioctanu winylu. Jedyna powłoka malarska widoczna w odkrywce pochodzi prawdopodobnie z okresu remontu przeprowadzonego w latach 80-tych XX wieku.

393

URZĄD MIASTA STOLECZNEGO WARSZAWY
Urząd Dzielnicy Śródmieście
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
dla Dzielnicy Śródmieście
ul. Nowogrodzka 49, 00-691 Warszawa
tel. 22 443 93 83, faks 22 443 94 98

Odkrywka nr SW.5 – lico ściany wschodniej

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Gips	5 cm
2		I	Poł. XX w.	Warstwa impregnatu	0,5 mm
3		I	Lata 80-te XX w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor beżowo-różowawy	0,3 mm

Podobnie jak w przypadku pozostałych odkrywek w pomieszczeniu, także i w tej odkrywce widoczna jest warstwa zażółconego gipsu. Jest to wynikiem zastosowania środka gruntującego na bazie polioctanu winylu. Jedyna powłoka malarska widoczna w odkrywce pochodzi prawdopodobnie z okresu remontu przeprowadzonego w latach 80-tych XX wieku.

URZĄD MIASTA STOLÉCZNEGO WARSZAWY
 Urząd Dzielnicy Śródmieście
 WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
 dla Dzielnicy Śródmieście
 ul. Nowogrodzka 44, 00-001 Warszawa
 tel. 22 443 00 00, fax 22 443 94 98

Podsumowanie - wnioski z badań

Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, że pomieszczenie pierwotnie było tynkowane zaprawą wapienną o drobnym jednorodnym wypełniaczu kwarcowym, na której naniesiono warstwę szlichty gipsowej. Dekoracja sztukatorska została wykonana z gipsu ceramicznego. Elementy profilowane zostały wykonane metodą ciągnioną, elementy rzeźbione metodą odlewu.

Przeprowadzone badania wykazały, że pomieszczenie w okresie rekonstrukcji nie zostało pomalowane. Jedyną powłokę malarską stanowi farba emulsyjna w dwóch kolorach: białym dla detalu sztukatorskiego i beżowo-różowym dla lica. Widoczna w odkrywkach warstwa żółta jest warstwą wierzchnią gipsu, przesyconą środkiem gruntującym lub impregnatem. Podobnie jak w przypadku Sali Kariatyd, także i w Sal Wilanowskiej użyto środka zabezpieczającego na bazie polioctanu winylu. Środki te jednak pod wpływem promieni UV i wraz z upływem czasu reagują, przybierając barwę żółtą. Ponieważ nie zachowały się dokumenty z okresu odbudowy czy też remontu w latach 50tych XX w. świadczące o projektowanej kolorystyce pomieszczenia proponuje się w celu ujednolicenia pomieszczeń piętra – przyjęcie kolorystyki z Sali Kariatyd. Podobieństwo zastosowanych detali sztukatorskich obu Sal uzasadnia taką propozycję.

Na podstawie dotychczasowych badań proponuje się podjęcie następujących działań w obrębie pomieszczenia:

- Konserwację istniejącego, zachowanego w pomieszczeniu detalu sztukatorskiego wraz z konserwacją elementów rzeźbiarskich
- Odtworzenie pierwotnej kolorystyki pomieszczenia
- Konserwację stolarki drzwiowej drewnianej wraz z ujednoliceniem klamek i okuć
- Konserwację istniejącej posadzki taflowej lub wymiana na nowoprojektowaną w oparciu o zachowane materiały archiwalne
- Konserwację zachowanych elementów oświetlenia tj. żyrandoli mosiężnych

UWAGA! Przed przystąpieniem do prac w obrębie ścian i sufitów pomieszczenia należy usunąć z pomieszczenia elementy ruchome wyposażenia tj. meble biblioteczne. Należy to przeprowadzić w taki sposób, aby ograniczyć do minimum zniszczenia powstałe przy demontażu poszczególnych mebli. W tym celu niezbędne będzie opracowanie szczegółowej dokumentacji dotyczącej sposobu montażu poszczególnych mebli i powierzenie wykonania demontażu i ponownego montażu specjalistycznej firmie, zajmującej się tego typu pracami.

URZĄD MIASTA STOLECZNEGO WARSZAWY
Urząd Dzielnicy Śródmieście
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
dla Dzielnicy Śródmieście
ul. Nowogrodzka 43, 00-001 Warszawa
tel. 22 444 00 00, fax 22 443 94 98

VI. TECHNIKA WARSTW I ELEMENTÓW WTÓRNYCH

W pomieszczeniu zachowały się następujące powłoki wtórne – warstwy malarskie emulsyjne, z lat 80tych XX wieku w kolorach białym i beżowo-różowawym.

W obrębie gładów powłoki malarskie wy wyprawy tynkarskie z okresu wymiany stolarki okiennej, przeprowadzonej w 2015 roku.

VII. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Stan zachowania wypraw tynkarskich i powłok malarskich

Stan zachowania wypraw tynkarskich i powłok malarskich średni. Powłoki malarskie miejscowo silnie zabrudzone, szczególnie w obrębie załamań detalu.

„W dzienniku budowlanym z 1986 roku dotyczącym prac malarskich wykonywanych w Sali Rycerskiej, Sali Kariatyd, Głównej Klatki Schodowej i Sali Wilanowskiej, mamy informacje dotyczące usuwania istniejących spękań tynków poprzez ich poszerzenie i wypełnienie zaczynem gipsowo- wapiennym. Dziennik nie precyzuje skali ani miejsc tego rodzaju działań.”⁵¹

Obecnie na powierzchni ścian widoczne są liczne spękania i rysy włosowate.

Stan zachowania detalu sztukatorskiego

Widoczne są miejscowe spękania i rysy włosowate, szczególnie w miejscu łączenia elementów sztukatorskich lub w miejscach styku tych elementów ze ścianą. W obrębie narożnych lub wystających bardziej elementów, blisko ciągów komunikacyjnych występują uszkodzenia powstałe na skutek działań mechanicznych – są to różnej wielkości otarcia, odłamania czy też wykruszenia. Detal silnie zabrudzony.

Stan zachowania posadzki

W Sali Wilanowskiej znajduje się posadzka taflowa. W świetle rozpoznanych dokumentów posadzki te miały zostać zmienione w latach 80tych. Posadzka Sali Wilanowskiej, która praktycznie nie jest dostępna dla ogółu odwiedzających Pałac Krasińskich nie wykazuje mechanicznych zniszczeń. Jednak można z łatwością dostrzec iż stan klepek wskazuje na poważne rozeschnięcie się poszczególnych elementów. Stan bordiury jest znacznie lepszy niż centralnej części posadzki. Wydaje się, iż wymiana na nowe elementy posadzki w tej posadzce nie objęła dawnej bordiury. W bordiurze stwierdzono wkładkę pomiędzy klepki, co świadczyć

⁵¹ „Badania wewnątrz Pałacu Krasińskich w Warszawie – uszkodzenia i spękania”, grudzień 2016, autor: dr inż. arch. Marek Barański

może iż zachowując tę część posadzki dokonano napraw. Wyraźne rozejścia się przeschniętych klepek na dużej powierzchni tej posadzki pogorszą estetykę tej Sali.⁵²

Stan zachowania stolarki drzwiowej

Stolarka drzwiowa zachowała się w dość dobrym stanie technicznym. Część stolarki drzwiowej uszkodzona –widoczne są miejscowe spękania i rysy, szczególnie na połączeniu poszczególnych elementów, powstałe na skutek pracy drewna.⁵³ Stolarka drzwiowa przemalowana, straciła nieco oryginalną ostrość rysunku krawędzi.

---

⁵² Na podstawie „Badanie wnętrz Pałacu Krasińskich w Warszawie- posadzki, posadzka taflowa w Sali Kariatyd, projekty”, grudzień 2016, autor: dr inż. arch. Marek Barański

⁵³ Zasięg i rodzaj uszkodzeń stolarki dla całego obiektu został ujęty w opracowaniu „Badania wnętrz Pałacu Krasińskich w Warszawie – analiza stanu zachowania drzwi”, grudzień 2016, autor dr.inż.arch Marek Barański

397
URZĄD MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWY
Urząd Dzielnicy Śródmieście
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
dla Dzielnicy Śródmieście
ul. Nowogrodzka 43, 00-691 Warszawa
tel. 22 443 93 63, faks 22 443 94 78

VIII. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot.1. Dekoracja sufitu.

Fot.2. Dekoracja sufitu- zbliżenie.

URZĄD MIASTA STOLĘCZNEGO WARSZAWY
Urząd Dzielnicy Śródmieście³⁹⁸
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
dla Dzielnicy Śródmieście
ul. Nowogrodzka 43, 00-691 Warszawa
tel. 22 443 93 63, faks 22 443 93 48

Fot.3. Sala Wilanowska – widok w stronę północną.

Fot.4. Dekoracja górnej partii ścian – zbliżenie.

Fot.5. Detal gzymsu.

Fot.6. Supraporta – zbliżenie.

Fot.7. Dekoracja ścian.

401
URZĄD MIASTA STOLĘCZNEGO WARSZAWY
Urząd Dzielnicy Śródmieście
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
dla Dzielnicy Śródmieście
ul. Nowogrodzka 49, 00-691 Warszawa
tel. 22 443 88 83, fax 22 443 94 98

Fot.8. Elementy ruchome wyposażenia.

Fot.9. Elementy ruchome wyposażenia.

402
URZĄD MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWY
Urząd Dzielnicy Śródmieście
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
ul. Dzielnicy Śródmieście
ul. Nowogrodzka 43, 00-001 Warszawa
tel. 22 449 00 03, fax 22 443 94 98

Fot.10. Regał do przechowywania grafik z popiersiem marmurowym.

Fot.11. Regał do przechowywania grafik.

URZĄD MIASTA STOLECZNEGO WARSZAWY
 403
 Urząd Dzielnicy Śródmieście
 WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
 dla Dzielnicy Śródmieście
 ul. Nowogrodzka 49, 00-001 Warszawa
 tel. 22 443 98 03, fax 22 443 94 98

Fot.12. Regał do przechowywania grafik – sposób montażu na „jaskółczy ogon”.

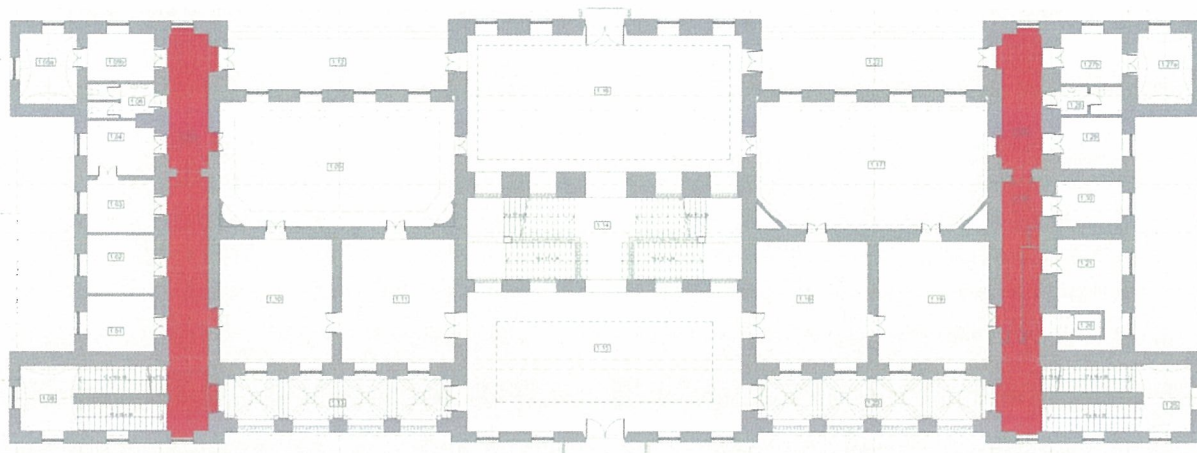
Fot.13. Regał do przechowywania grafik – widoczne uzupełnienia z okresu montażu.

URZĄD MIASTA STOLECZNEGO WARSZAWY
 Urząd Dzielnicy Śródmieście
 WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
 dla Dzielnicy Śródmieście
 ul. Nowogrodzka 43, 00-691 Warszawa
 tel. 22 449 99 83, faks 22 443 94 98

KORYTARZE I PIĘTRA - „A” i ”B”

Lokalizacja:

IV. OPIS

Grupę pomieszczeń stanowią dwa pomieszczenia o charakterze podłużnych korytarzy, zlokalizowane na I piętrze po obu stronach budynku – południowej i północnej.

W obu pomieszczeniach brak dekoracji sztukatorskiej ścian i sufitów. Pomieszczenia przykryte zostały ciągiem przęseł ze sklepieniami klasztorowymi. Dekorację ścian stanowią piaskowcowe obramienia otworów drzwiowych w formie profilowanych listew osadzonych na kostkach kamiennych. Piaskowiec prawdopodobnie ze złóż szydłowieckich.

W ścianach zewnętrznych pomieszczeń zostały zlokalizowane łukowate przejścia na klatkę schodową, a w wewnętrznych wyjścia na loggie i tarasy.

Posadzki

W części korytarzy przy klatkach schodowych występuje posadzka kamienna wykonana z płyt marmurowych w kolorach czarnym i szarym w układzie szachownicowym. Wielkość płyt 42x42 cm.

Posadzki dalszych części korytarzy stanowi parkiet drewniany.

Stolarkę drzwiową głównej części korytarza stanowią drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, o konstrukcji ramowo-płycinowej, z następującym układem płycin: górna i dolna płycina kwadratowe, środkowa prostokątna. Płyciny obwiedzione profilowanymi prętowinami. Pośrodku każdej płyciny znajduje się pole powtarzające kształt, nieco wysunięte przed lico płyty.⁵⁴

Stolarka okienna korytarza została wymieniona w 2015. Parapety kamienne – współczesne.

⁵⁴ „Badania wewnątrz Pałacu Krasińskich w Warszawie – analiza stanu zachowania drzwi”, grudzień 2016, autor dr.inż.arch Marek Barański

V. TECHNIKA ORYGINAŁU

Odkrywka Korytarz B.I.1

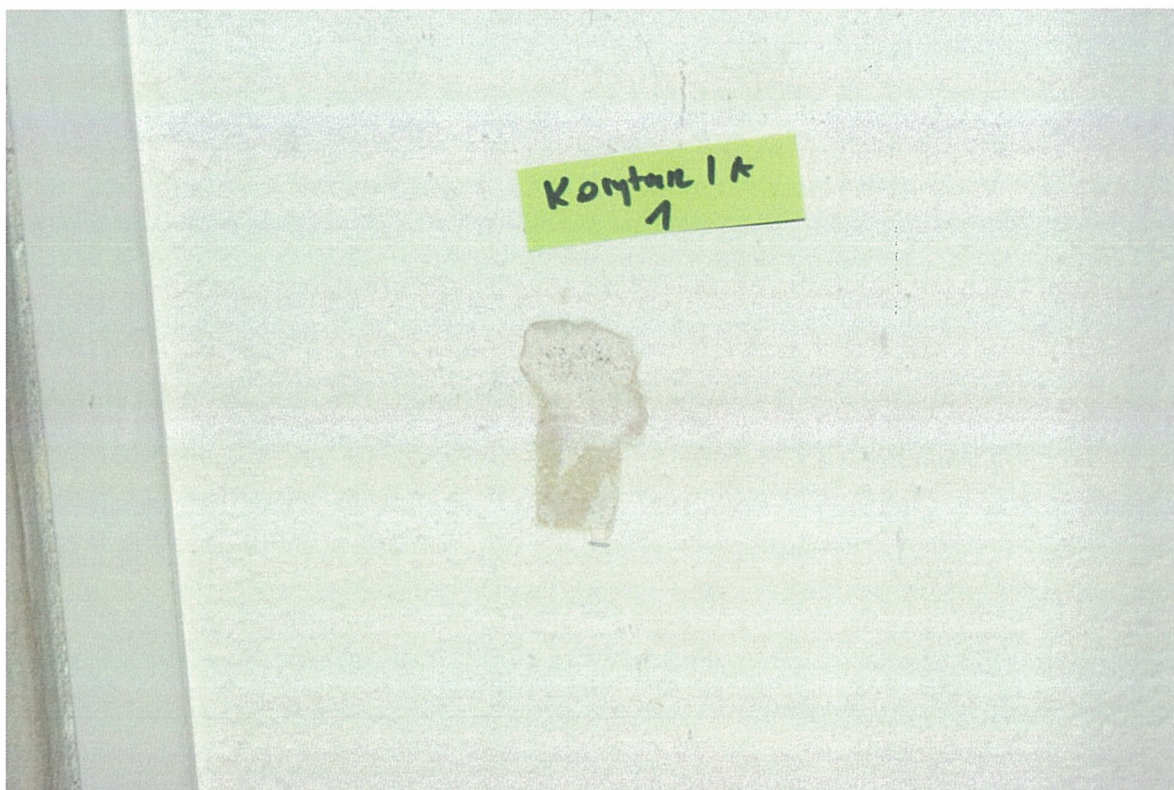

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Zaprawa wapienna	3 cm
2		I	Poł. XX w.	Warstwa malarska klejowa w ciepłym beżowym odcieniu	0,5 mm
3		II	II poł. XX w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor biały	0,5 mm

406

URZĄD MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWY
Urząd Dzielnicy Śródmieście
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
dla Dzielnicy Śródmieście
ul. Nowogrodzka 49, 00-691 Warszawa
tel. 22 443 99 99, faks 22 443 94 98

Odkrywka nr Korytarz A.I.1

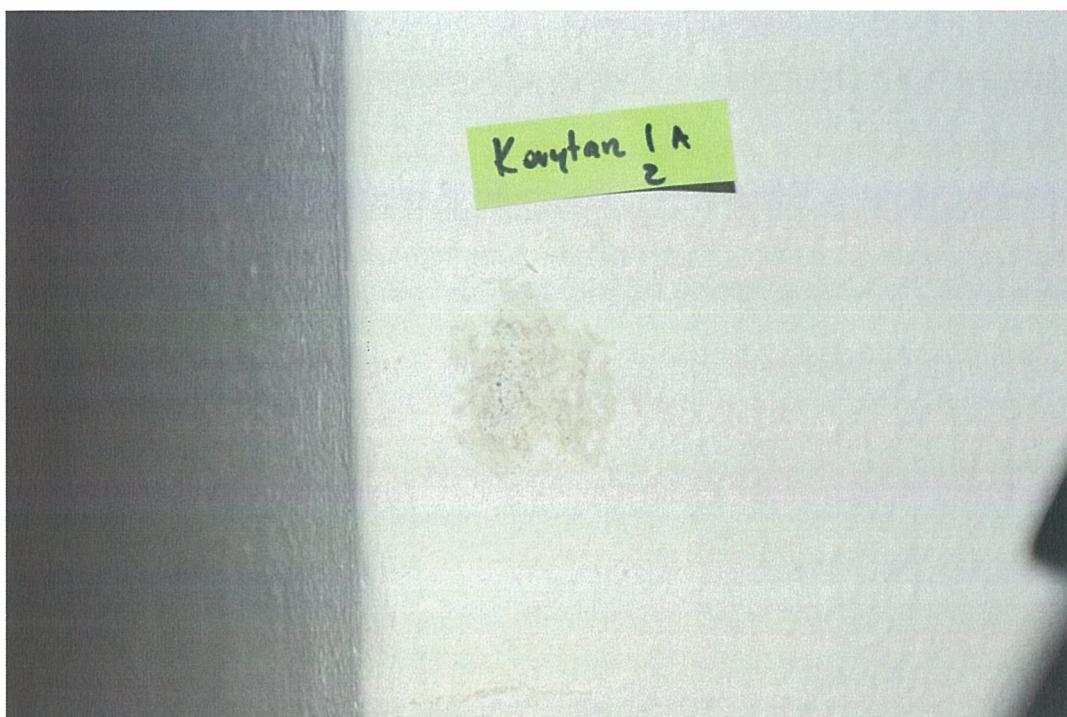
Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Zaprawa wapienna	3 cm
2		I	Poł. XX w.	Warstwa malarska klejowa / pobiata wapienna – ciepły odcień bieli	0,5 mm
3		II	II poł. XX w.	Warstwa malarska klejowa – kolor ochra	0,5 mm
4		III	II poł. XX w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor jasny żółty	
5		IV	II poł. XX w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor biały	0,5 mm

407

URZĄD MIASTA STOLĘCZNEGO WARSZAWY
 Urząd Dzielnicy Śródmieście
 WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
 dla Dzielnicy Śródmieście
 ul. Nowogrodzka 40, 00-001 Warszawa
 tel. 22 443 99 03, faks 22 443 94 98

Odkrywka nr A.I.2

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Zaprawa wapienna	3 cm
2		I	Poł. XX w.	Warstwa malarska klejowa / pobrała wapienna – ciepły odcień bieli	0,5 mm
3		II	II poł. XX w.	Warstwa malarska klejowa – kolor ochra	0,5 mm
4		III	II poł. XX w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor jasny żółty	
5		IV	II poł. XX w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor biały	0,5 mm

Odkrywka nr A.I.3

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Zaprawa wapienna	3 cm
2		I	Poł. XX w.	Warstwa malarska klejowa / pobiała wapienna – ciepły odcień bieli	0,5 mm
3		II	II poł. XX w.	Warstwa malarska klejowa – kolor ochra	0,5 mm
4		III	II poł. XX w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor jasny żółty	
5		IV	II poł. XX w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor biały	0,5 mm

409
 URZĄD MIASTA STOLECZNEGO WARSZAWY
 Urząd Dzielnicy Śródmieście
 WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
 dla Dzielnicy Śródmieście
 ul. Nowogrodzka 43, 00-601 Warszawa
 tel. 22 443 93 63 faks 22 443 94 99

wierzchnich warstw.

Korytarze poddane remontom w ostatnim dziesięcioleciu nie wykazują ogólnie większych zniszczeń.

Drobne spękania włosowate powstały na skutek skurczu materiału i pracy wypraw tynkarskich. Zastosowane, wtórne powłoki malarskie emulsyjne uszczelniły powierzchnię ścian i sufitów, tym sposobem wilgoć skondensowana w murze w okresie zimowym, na skutek powstawania punktu rosy w obrębie wnętrza muru nie ma możliwości swobodnej dyfuzji do wnętrza obiektu.

Stan zachowania drewnianej stolarki drzwiowej

Stolarka drzwiowa zachowała się w zróżnicowanym stanie technicznym – od średniego do dość dobrego. Niektóre z drzwi zostały poddane renowacji. Zachowane oryginalne skrzydła drzwiowe wraz z ościeżnicami kilkakrotnie przemalowane. Dodatkowo w obrębie stolarki odnotowano miejscowe spękania i rysy, szczególnie na połączeniu poszczególnych elementów, powstałe na skutek pracy drewna.⁵⁵ Występują również miejscowe uszkodzenia i przetarcia powłoki malarskiej. Widoczne są również zniszczenia powstałe mechanicznie w postaci odbić lakieru.

Stan zachowania posadzek klepkowych

Stan zachowania posadzek można określić jako średni, pozwalający na ewentualne wykorzystanie materiału. W niektórych z pomieszczeń posadzki skrzypią, co jest skutkiem osłabionej konstrukcji podłóg. W kilku miejscach występują zniszczenia związane z częstym użytkowaniem. Widoczne są również niewielkie uszkodzenia i miejsca, gdzie występują rozszczelnienia przeschniętych klepek.⁵⁶

Stan zachowania posadzki kamiennej

Posadzka kamienna w dobrym stanie – widoczne są tylko miejscowo drobne rysy.⁵⁷

Stan zachowania obramień kamiennych

Stan zachowania obramień kamiennych jest zróżnicowany. Widoczne są miejscowe zarysowania lub odbicia powierzchni kamienia. Detal kamienny jest zabrudzony. W obrębie kostek widoczne są zachłapania, czy ślady wtarcia pasty do podłóg. Miejscowo występują wtórne flekowania. Całość uszkodzeń kwalifikuje elementy kamienne do podjęcia działań konserwatorskich, mających na celu przywrócenie tym elementom pełni walorów estetycznych.

⁵⁵ Zasięg i rodzaj uszkodzeń stolarki dla całego obiektu został ujęty w opracowaniu „Badania wnętrza Pałacu Krasińskich w Warszawie – analiza stanu zachowania drzwi”, grudzień 2016, autor dr.inż.arch Marek Barański

⁵⁶ Stan zachowania i rodzaj posadzek w obrębie wnętrza został omówiony w opracowaniu „Badania wnętrza Pałacu Krasińskich w Warszawie – posadzki, posadzka taflowa w Sali Kariatyd, projekty”, grudzień 2016, autor dr.inż.arch Marek Barański

⁵⁷ Stan zachowania i rodzaj posadzek w obrębie wnętrza został omówiony w opracowaniu „Badania wnętrza Pałacu Krasińskich w Warszawie – posadzki, posadzka taflowa w Sali Kariatyd, projekty”, grudzień 2016, autor dr.inż.arch Marek Barański

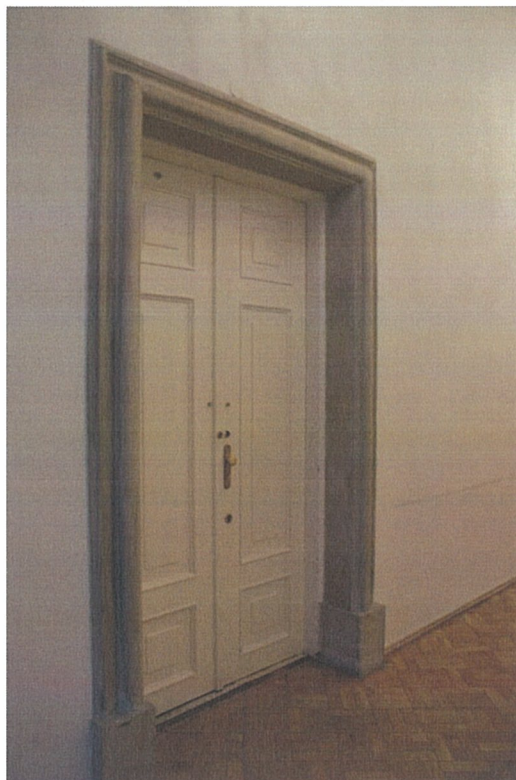
VIII. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot.1. Korytarz północny.

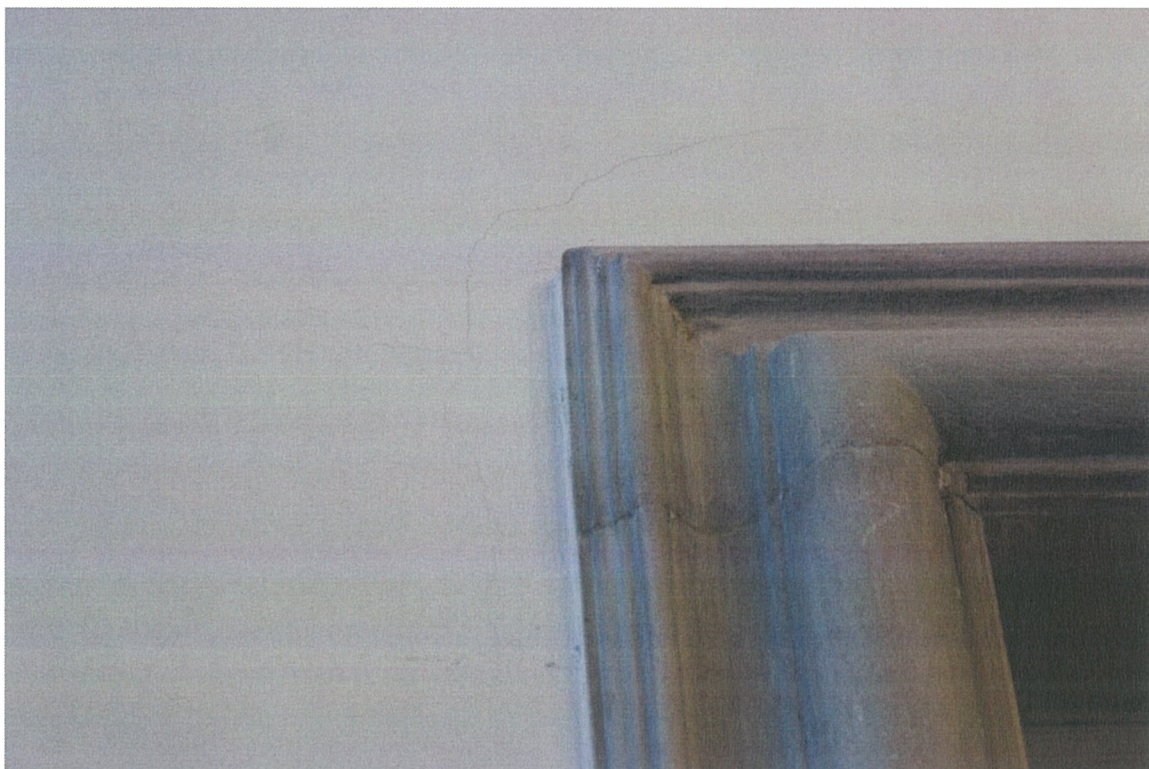

Fot.2. Korytarz północny.

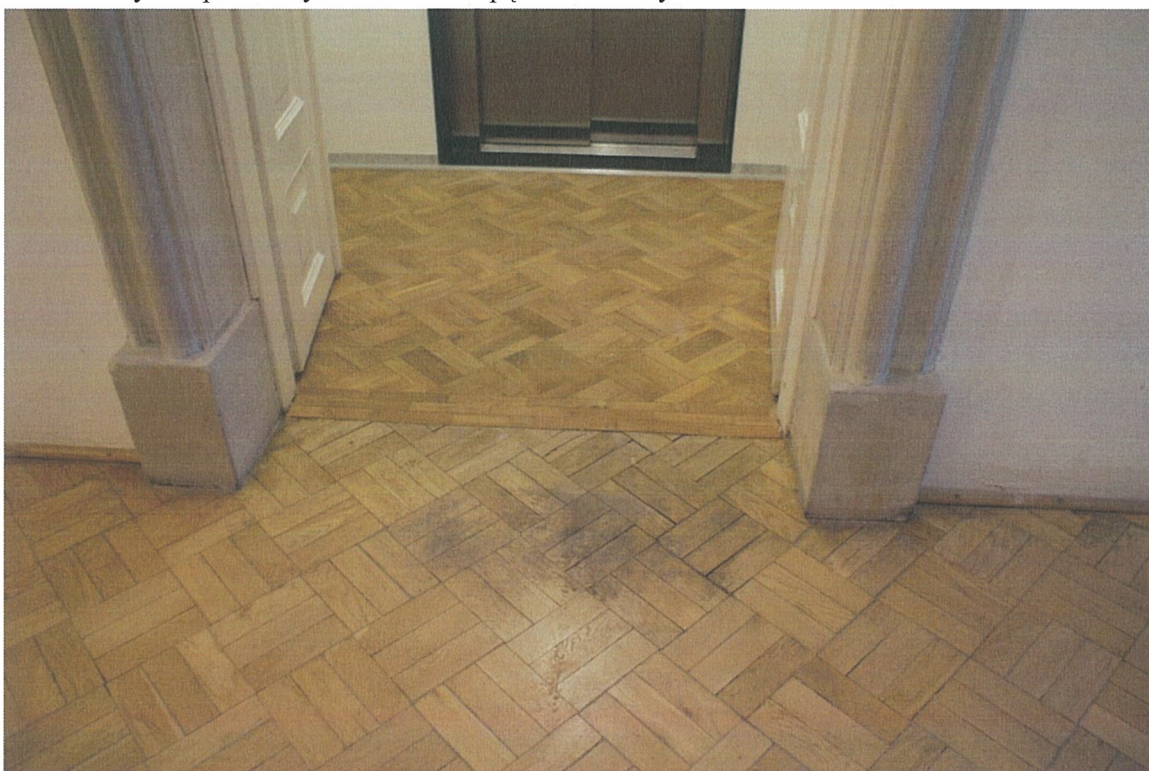

Fot.3. Korytarz północny – obramienie.

Fot.4. Korytarz północny – widoczne spękanie ściany.

Fot.5. Korytarz północny – posadzka przy wejściu do windy.

Fot.6. Korytarz południowy.

Fot.7. Sklepienie korytarza południowego.

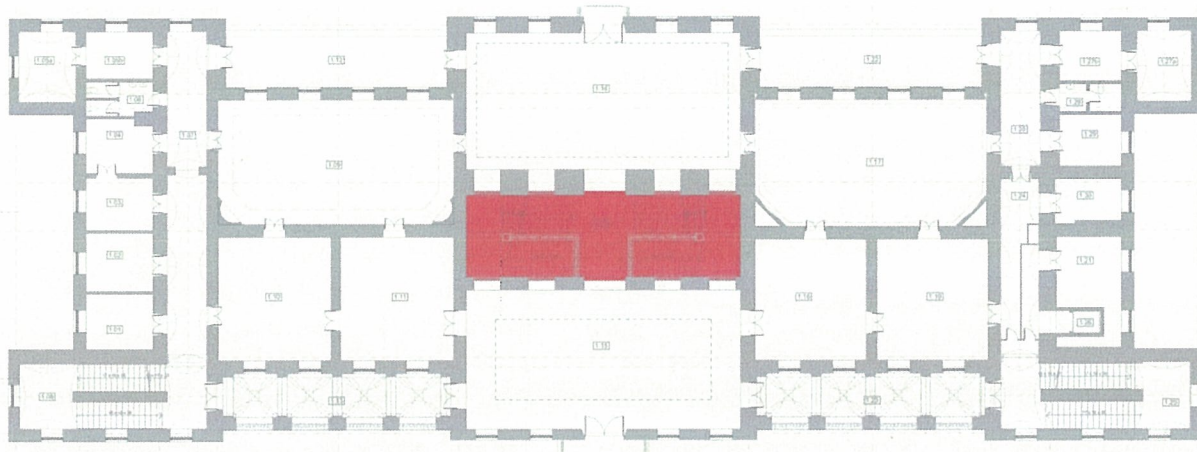

Fot.8. Korytarz południowy - widoczne uszkodzenia kostki obramienia drzwiowego.

KLATKA SCHODOWA GŁÓWNA

Lokalizacja:

IV.OPIS

Klatka schodowa główna, zlokalizowana w centralnej części pałacu, jest pomieszczeniem o charakterze reprezentacyjnym. Na parterze sąsiaduje z Salą Rycerską, a na I piętrze z Salami Wilanowską i Kariatyd. Należy do grupy najbardziej zdobionych pomieszczeń w pałacu.

Schody czterobiegowe, dwuramienne, ze stopniami wykonanymi z szarego marmuru narzucają monumentalny charakter. W kondygnacji parteru, poniżej podestu I piętra, został wydzielony rodzaj korytarza, sklepionego dwuprzęsłowo sklepieniami klasztornymi. Krawędzie zewnętrzne sklepień i splotów posiadają rodzaj obramienia listwą profilowaną, wspartą poniżej pachy sklepienia przy pomocy rzeźbionych konsol. Wejścia na schody – ściana południowa i północna – zostały zwieńczone półkoliście. Pozostałe wyjścia z pomieszczenia stanowią otwory drzwiowe prostokątne, nad którymi znajdują się bogato dekorowane supraporty. Mają one formę owalnego gładkiego pola, otoczonego ornamentem zwijającym z rozchodzącymi się w dolnej części liśćmi akantu. Obramienia drzwi kamienne, w formie profilowanych listew.

Stolarkę drzwiową stanowią drzwi w dwóch typach:

1. Drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, o konstrukcji ramowo-płycinowej, z układem płycin – górna i dolna płycina prostokątne, wydłużone pionowo, środkowa wydłużona poprzecznie. Prętowiny profilowane.
2. Drzwi drewniane jednoskrzydłowe, ramowo-płycinowe, z dwoma płycinami prostokątnymi. Prętowiny z niewielkim profilem.

Nad drzwiami jednoskrzydłowymi dodatkowo, poniżej supraporty występuje rodzaj profilowanego prostego naczółka.

Posadzka w dolnej części kamienna, wykonana z kwadratowych płyt marmuru czarnego i szarego, w układzie szachownicowym.

415

URZĄD MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWY
Urząd Dzielnicy Śródmieście
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
dla Dzielnicy Śródmieście
ul. Nowogrodzka 43, 00-661 Warszawa
tel. 22 443 93 63 faks 22 443 94 98

Do wysokości spocznika klatka schodowa właściwie nie posiada zdobień ścian. Bogata dekoracja sztukatorska zaczyna się właściwie od poziomego podestu I piętra. Górna część ścian klatki dekorowana. Układ dekoracji ścian dłuższych został narzucony przez rytm arkad. Dekorację ścian stanowią pilastry, osadzone na podwyższonych cokołach. Głowice pilastrów są nietypowe – o prostej profilowanej górze i płaskorzeźbionej części środkowej z motywem główek w otoczeniu liści akantu i muszlą. Trzony pilastrów proste, gładkie, oparte na profilowanych bazach. Podłużne wąskie pola pomiędzy pilastrami zostały wzbogacone dekoracją w formie owalnego medalionu obramionego listwą z ornamentem zwijającym z liści akantu. Od medalionu w górę i w dół zostały poprowadzone bogate zwisy z pęczków liści akantowych. Ściany klatki schodowej zostały zwieńczone profilowanym gzymsem z fryzem z motywem wstęgi falistej.

Część zasadnicza klatki schodowej została sklepią kolebką. Dekoracja sufitu w układzie pasowym. Pola szersze – wypełnione płycinami gładkimi lub z motywem splecionych gałązek lauru(takie płyciny występują w części środkowej), zostały przedzielone pasami z rzędem niewielkich kwadratowych wgłębnych płycinek wypełnionych okrągłymi rozetkami z motywem kwiatowym. W środkowym polu oprócz sufitu oprócz dekoracji w obrębie dwóch dużych płycin znajduje się pierścień z ornamentem roślinnym i bogato rozrzeźbiona rozeta. W bocznych polach rozety nieco skromniejsze – z rozchodzącymi się liśćmi akantu.

Dolna część arkad została przedzielona tralkowanymi kamiennymi balustradami. Taka sama balustrada występuje na spoczniku.

Posadzka podestu i spoczników oraz stopnie schodów zostały wykonane z szarego marmuru. Przy spoczniku znajduje się waza wykonana z marmuru białego.

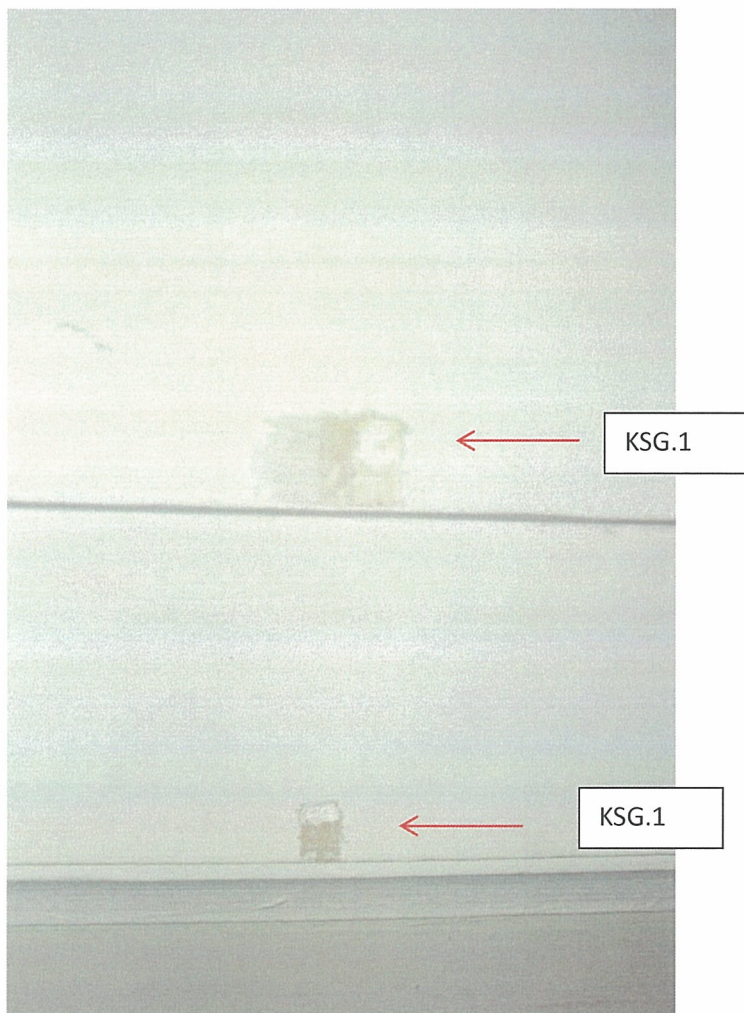

V. TECHNIKA ORYGINAŁU

Ze względu na obecnie użytkowany i reprezentacyjny charakter wnętrza zdecydowano się na ograniczenie liczby odkrywek sondażowych.

Wyższe partie ścian, tj. powyżej 3,5 m nie zostały przebadane z powodu braku dostępu. Na etapie wykonawczym należy uzupełnić badania w obrębie sufitu i w górnych partiach ścian.

Odkrywki nr KSG.1 i KSG.2 – lico ściany przy spoczniku południowy i listwa poprzeczna

Odkrywka KSG.1

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Gips	1,5 cm
2		I	Poł. XX w.	Warstwa impregnatu	0,5 mm
3		I	Poł. XX w.	Warstwa malarska dyspersyjna – kolor jasny ciepły szary	0,3 mm
4		II	Lata 80te XX w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor różowo-szary	0,5 mm

Podobnie jak w przypadku pozostałych odkrywek w pomieszczeniu, także i w tej odkrywce widoczna jest warstwa zażółconego gipsu. Jest to wynikiem zastosowania środka gruntującego na bazie polioctanu winylu. Powłoka malarska – kolor jasny ciepły szary pochodzi z okresu prawdopodobnie odbudowy pałacu. Widoczna w odkrywce powłoka ostatnia pochodzi z okresu remontu przeprowadzonego w latach 80-tych XX wieku.

Odkrywka KSG.2

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Gips	1,5 cm
2		I	Poł. XX w.	Warstwa impregnatu	0,5 mm
3		II	Lata 80te XX w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor biały	0,5 mm

Podobnie jak w przypadku pozostałych odkrywek w pomieszczeniu, także i w tej odkrywce widoczna jest warstwa zażółconego gipsu. Jest to wynikiem zastosowania środka gruntującego na bazie polioctanu winylu. Jedyna powłoka malarska widoczna w odkrywce pochodzi prawdopodobnie z okresu remontu przeprowadzonego w latach 80-tych XX wieku.

Odkrywka nr KSG.3 –detal sztukatorski w obrębie pola między pilastrami, ściana wschodnia

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Gips	5 cm
2		I	Poł. XX w.	Warstwa impregnatu	0,5 mm
3		II	Lata 80te XX w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor biały	0,5 mm

Podobnie jak w przypadku pozostałych odkrywek w pomieszczeniu, także i w tej odkrywce widoczna jest warstwa zażółconego gipsu. Jest to wynikiem zastosowania środka gruntującego na bazie polioctanu winylu. Jedyna powłoka malarska widoczna w odkrywce pochodzi prawdopodobnie z okresu remontu przeprowadzonego w latach 80-tych XX wieku.

Odkrywka nr KSG.4 – detal sztukatorski w polu pomiędzy pilastrami, ściana wschodnia

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Gips	1,5 cm
2		I	Poł. XX w.	Warstwa impregnatu	0,5 mm
3		II	Lata 80te XX w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor biały	0,5 mm

Podobnie jak w przypadku pozostałych odkrywek w pomieszczeniu, także i w tej odkrywce widoczna jest warstwa zażółconego gipsu. Jest to wynikiem zastosowania środka gruntującego na bazie polioctanu winylu. Jedyna powłoka malarska widoczna w odkrywce pochodzi prawdopodobnie z okresu remontu przeprowadzonego w latach 80-tych XX wieku.

420

URZĄD MIASTA STOLĘCZNEGO WARSZAWY
Urząd Dzielnicy Śródmieście
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
dla Dzielnicy Śródmieście
ul. Nowogrodzka 43, 00-601 Warszawa
tel. 22 443 93 63 faks 22 443 94 93

Odkrywka nr KSG.5 – tło detalu sztukatorskiego w polu pomiędzy pilastrami

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Gips	1,5 cm
2		I	Poł. XX w.	Warstwa impregnatu	0,5 mm
3		I	Poł. XX w.	Warstwa malarska dyspersyjna – kolor jasny ciepły szary	0,3 mm
4		II	Lata 80te XX w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor różowo-szary	0,5 mm

PODSUMOWANIE – WNIOSKI Z BADAŃ

Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, że pomieszczenie pierwotnie było tynkowane zaprawą wapienną o drobnym jednorodnym wypełniaczu kwarcowym, na której naniesiono warstwę szlichty gipsowej. Dekoracja sztukatorska została wykonana z gipsu ceramicznego. Elementy profilowane zostały wykonane metodą ciągnioną, elementy rzeźbione metodą odlewu.

Przeprowadzone badania wykazały, że pomieszczenie w okresie rekonstrukcji zostało pomalowane jedynie w tłach – występująca w odkrywkach w obrębie lica ściany powłoka w kolorze jasnej ciepłej szarości. Powłoka malarska, widoczna obecnie, stanowi farba emulsyjna w dwóch kolorach: białym dla detalu sztukatorskiego i beżowo-różowym dla lica. Jest to warstwa z okresu remontu przeprowadzonego w latach 80tych XX wieku.

Widoczna w odkrywkach warstwa żółta jest warstwą wierzchnią gipsu, przesyconą środkiem gruntującym lub impregnatem. Podobnie jak w przypadku Sali Kariatyd, również na klatce schodowej głównej użyto środka zabezpieczającego na bazie polioctanu winylu. Okres odbudowy pałacu tj. połowa XX wieku wiąże się z popularnym stosowaniem żywic syntetycznych., dającym nieco szklistą powłokę. Środki te jednak pod wpływem promieni UV i wraz z upływem czasu reagują, przybierając barwę żółtą. Pierwotnie natomiast dawały efekt imitacji białego marmuru. W trakcie remontu w latach 80tych prawdopodobnie mocno już zażółcone elementy zostały przemalowane na kolor biały, tzn. taki jaki intencyjnie miały mieć – jest to powłoka widoczna obecnie. **Proponuje się zatem podjęcie działań mających na celu przywrócenie dekoracji sztukatorskiej jej pierwotnej kolorystyki lekkiego połysku, imitującą powierzchnię polerowanego kamienia w kolorze jednoodnie białym.** W tym celu należy przyjąć postępowanie opisane w pkt. IX- programy prac konserwatorskich.

Na podstawie dotychczasowych badań proponuje się podjęcie następujących działań w obrębie pomieszczenia:

- Konserwację istniejącego, zachowanego w pomieszczeniu detalu sztukatorskiego wraz z konserwacją elementów rzeźbiarskich
- Odtworzenie pierwotnej kolorystyki pomieszczenia
- Konserwację stolarki drzwiowej drewnianej w dolnej części klatki wraz z ujednoliceniem klamek i okuć
- Konserwację istniejących marmurowych posadzek oraz elementów kamiennych schodów
- Konserwację obramień kamiennych i balustrad
- Konserwację zachowanych elementów oświetlenia tj. żyrandoli mosiężnych

VI. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Stan zachowania wypraw tynkarskich i powłok malarskich

Stan zachowania wypraw tynkarskich i powłok malarskich średni.. Powłoki malarskie zabrudzone, szczególnie w obrębie załamów detalu.

„W dzienniku budowlanym z 1986 roku dotyczącym prac malarskich wykonywanych w Sali Rycerskiej, Sali Kariatyd, Głównej Klatki Schodowej i Sali Wilanowskiej, mamy informacje dotyczące usuwania istniejących spękań tynków poprzez ich poszerzenie i wypełnienie zaczynem gipsowo- wapiennym. Dziennik nie precyzuje skali ani miejsc tego rodzaju działań.”⁵⁸

„Zauważono pęknięcie łuku nadproża, na którym oparta jest balustrada. W balustradzie stwierdzono rozstępy pomiędzy blokami nakryw balustrady wynoszący ok. 1cm. Na nadprożu założono miernika rozwarcia nr 10.”⁵⁹

Stan zachowania detalu sztukatorskiego

Widoczne są miejscowe spękania i rysy włosowate, szczególnie w miejscu łączenia elementów sztukatorskich lub w miejscach styku tych elementów ze ścianą. W obrębie narożnych lub wystających bardziej elementów, blisko ciągów komunikacyjnych występują uszkodzenia powstałe na skutek działań mechanicznych – są to różnej wielkości otarcia, odłamania czy też wykruszenia. Detal silnie zabrudzony.

Stan zachowania stolarki drzwiowej

Stolarka drzwiowa zachowała się w dość dobrym stanie technicznym. Część stolarki drzwiowej uszkodzona –widoczne są miejscowe spękania i rysy, szczególnie na połączeniu poszczególnych elementów, powstałe na skutek pracy drewna.⁶⁰

Stan zachowania posadzki ⁶¹

Stan płytowania w Głównej Klatce Schodowej jest generalnie w bardzo dobrym stanie. Zauważono tylko kilka pęknięć poprzecznych w przypadku kilku marmurowych stopni oraz podstopni. W jednym tylko przypadku zauważono niewielki fragment ubitej krawędzi stopnia. Uszkodzenia te nie stanowią stanu jakiegokolwiek zagrożenia dla użytkowników, oraz nie

⁵⁸ „Badania wewnątrz Pałacu Krasińskich w Warszawie – uszkodzenia i spękania”, grudzień 2016, autor: dr inż. arch. Marek Barański

⁵⁹ J.w.

⁶⁰ Zasięg i rodzaj uszkodzeń stolarki dla całego obiektu został ujęty w opracowaniu „Badania wewnątrz Pałacu Krasińskich w Warszawie – analiza stanu zachowania drzwi”, grudzień 2016, autor dr.inż.arch Marek Barański

⁶¹ Z opracowania „Badanie wewnątrz Pałacu Krasińskich w Warszawie- posadzki, posadzka taflowa w Sali Kariatyd, projekty”, grudzień 2016, autor: dr inż. arch. Marek Barański

wpływają w istotny sposób na estetykę tego architektonicznego elementu. Stan bocznych klatek schodowych jest podobny do Głównej Klatki schodowej. Zauważono tam również kilka pęknięć płyt oraz stopni i podstopni. Na spoczniku pomiędzy I i II piętrem południowej klatki schodowej stwierdzono trzy wywiercone otwory ułożone w linii, co mogło mieć związek z ustawieniem w tym miejscu jakieś konstrukcji dzielącej ten spocznik.”

VIII. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot.1. Klatka schodowa –część parterowa.

Fot.2,3. Klatka schodowa w części parterowej.

Fot.4. Sklepienie nad częścią parterową.

Fot.5. Część parterowa –detal.

Fot.6. Dekoracja ścian nad biegiem schodów.

426
URZĄD MIASTA STOLECZNEGO WARSZAWY
Urząd Dzielnicy Śródmieście
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
dla Dzielnicy Śródmieście
ul. Nowogrodzka 43, 00-691 Warszawa
tel. 22 443 93 63 faks 22 443 94 93

Fot.7,8. Dekoracja ścian przy spoczniku.

Fot.9. Waza marmurowa przy spoczniku.

427
URZĄD MIASTA STOLECZNEGO WARSZAWY
Urząd Dzielnicy Śródmieście
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
ul. Świeżewicza 48, 01-661 Warszawa
tel. 22 443 93 83 faks 22 443 94 98

Fot.10. Górna część klatki schodowej.

428
 URZĄD MIASTA STOLĘCZNEGO WARSZAWY
 Urząd Dzielnicy Śródmieście
 WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
 dla Dzielnicy Śródmieście
 ul. Nowogrodzka 43, 00-691 Warszawa
 tel. 22 443 93 63 faks 22 443 94 98

Fot.11,12. Dekoracja ścian na wysokości I piętra.

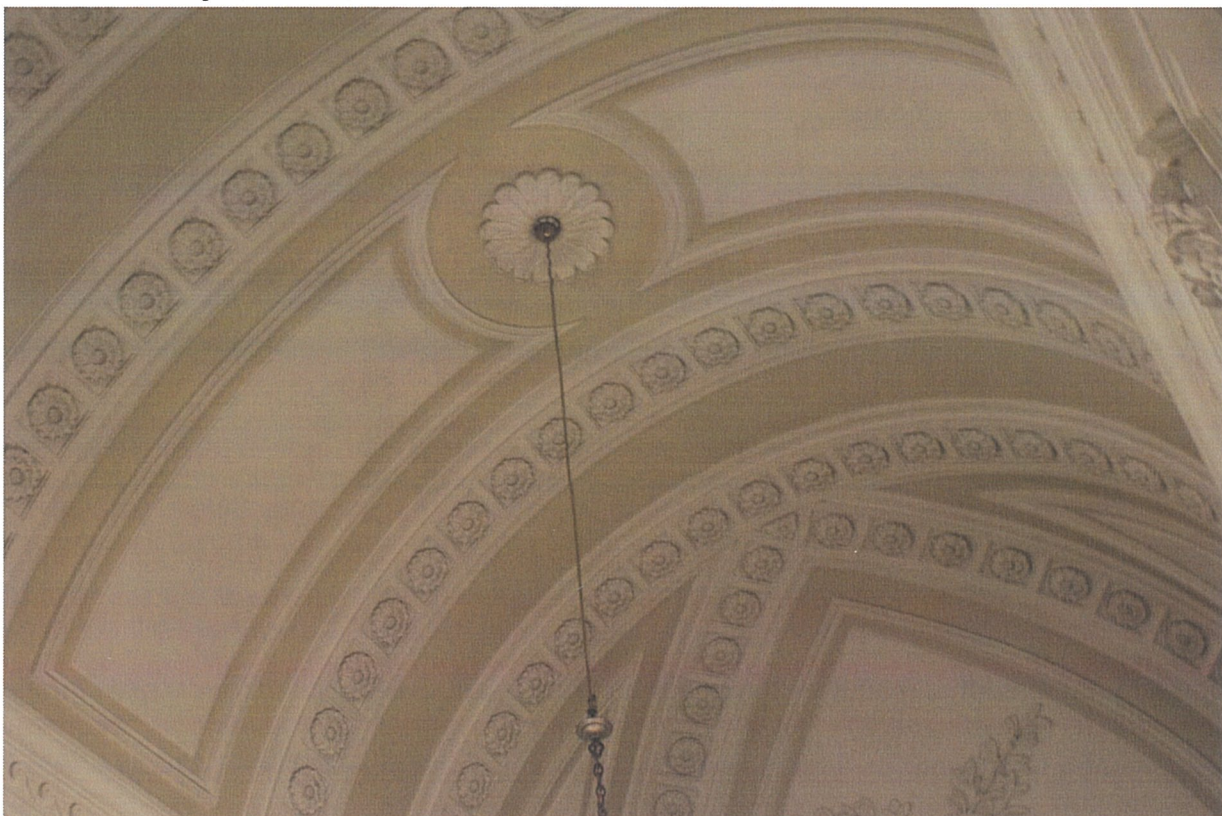

Fot.13. Balustrada kamienna przy podeście I piętra.

Fot.14. Dekoracja sufitu –detal.

Fot.15. Dekoracja sufitu –detal.

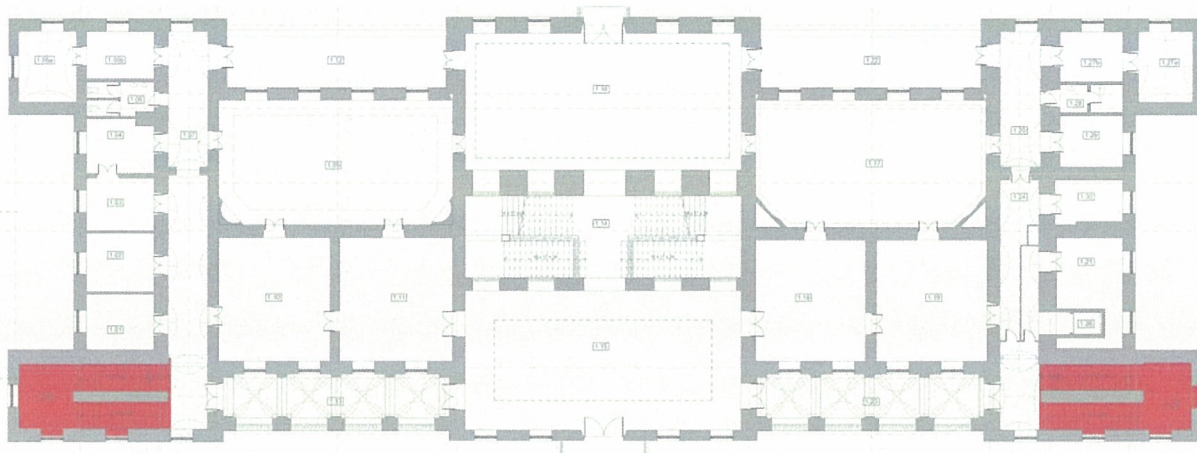
430

URZĄD MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWY
Urząd Dzielnicy Śródmieście
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
dla Dzielnicy Śródmieście
ul. Nowogrodzka 43, 01-691 Warszawa
tel. 22 443 93 63 faks 22 443 94 98

KLATKI SCHODOWE BOCZNE - PÓŁNOCNA I POŁUDNIOWA

Lokalizacja:

IV. OPIS

Klatki schodowe boczne zostały usytuowane w ryzalitach północno – wschodnim i południowo-wschodnim. Schody dwubiegowe ze spocznikami, ze stopniami kamiennymi, wykonanymi z szarego marmuru. Posadzki w obrębie spoczników z płyt marmurowych - szarego i czarnego w układzie szachownicowym. Brak dekoracji ścian i sufitów powyżej biegów schodów. Nad pierwszymi spocznikami występują wysokie sklepienia klasztorne. Nad spocznikami pomiędzy I i II piętrzem stropy płaskie, niskie. Tam też pojawia się wieńcząca ściany niewielka profilowana listwa.

V. TECHNIKA ORYGINAŁU

Odkrywka nr KB.1 – klatka schodowa północna

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Zaprawa wapienna	3 cm
2		I	Poł. XX w.	Warstwa malarska klejowa w ciepłym beżowym odcieniu	0,5 mm
3		II	II poł. XX w.	Warstwa malarska klejowa – kolor ochra	0,5 mm
4		III	XXI w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor biały	0,5 mm

432

URZĄD MIASTA STOLECZNEGO WARSZAWY
Urząd Dzielnicy Śródmieście
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
dla Dzielnicy Śródmieście
ul. Nowogrodzka 43, 00-001 Warszawa
tel. 22 443 98 63 fax 22 443 94 98

Odkrywka KB.2 – klatka schodowa północna

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Zaprawa wapienna	3 cm
2		I	Poł. XX w.	Warstwa malarska klejowa w ciepłym beżowym odcieniu	0,5 mm
3		II	II poł. XX w.	Warstwa malarska klejowa – kolor ochra	0,5 mm
4		III	XXI w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor biały	0,5 mm

Odkrywka KB.3 – klatka schodowa północna

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Zaprawa wapienna	3 cm
2		I	Poł. XX w.	Warstwa malarska klejowa w jasnym beżowym odcieniu	0,5 mm
3		II	II poł. XX w.	Warstwa malarska klejowa – kolor ochra	0,5 mm
4		III	XXI w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor biały	0,5 mm

Odkrywka KB.4 – klatka schodowa północna

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Zaprawa wapienna	3 cm
2		I	Poł. XX w.	Warstwa malarska klejowa w ciepłym beżowym odcieniu	0,5 mm
3		II	II poł. XX w.	Warstwa malarska klejowa – kolor ochra	0,5 mm
4		III	XXI w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor biały	0,5 mm

Odkrywka nr KA.1 – klatka schodowa południowa, pacha sklepienia

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Zaprawa wapienna	3 cm
2		I	Poł. XX w.	Warstwa malarska klejowa w ciepłym beżowym odcieniu	0,5 mm
3		II	II poł. XX w.	Warstwa malarska klejowa – kolor ochra	0,5 mm
4		III	XXI w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor biały	0,5 mm

Odkrywka nr KA.2 – klatka schodowa południowa, ściana

Warstwy technologiczne	Oznaczenie kolorystyczne warstwy	Warstwy chronologiczne	Datowanie	Określenie warstw	Grubość warstw
1		I	Poł. XX w.	Zaprawa wapienna	3 cm
2		I	Poł. XX w.	Warstwa malarska klejowa w ciepłym beżowym odcieniu	0,5 mm
3		II	II poł. XX w.	Warstwa malarska klejowa – kolor żółty	0,5 mm
4		III	II poł. XX w.	Warstwa malarska klejowa – kolor ochra	0,5 mm
5		IV	XXI w.	Warstwa malarska emulsyjna – kolor biały	0,5 mm

PODSUMOWANIE - WNIOSKI Z BADAŃ

Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, że pomieszczenia pierwotnie były tynkowane tynkiem wapiennym z niewielką domieszką cementu o drobnym jednorodnym wypełniaczu kwarcowym i małymi grudkami wapna. Widoczną w niektórych odkrywkach warstwę białą zidentyfikowano jako warstwę mleczka wapiennego, wynikającego z zatarcia tynków. Najstarszą powłokę malarską stanowi warstwa farby na spoiwie klejowym w kolorze bardzo jasnym beżowym.

Na podstawie badań proponuje się podjęcie następujących działań w obrębie pomieszczeń:

- Przywrócenie pierwotnej kolorystyki pomieszczeń:
Kolor ścian ustalony w trakcie badań –**jasny beż**
- Konserwację wystroju sztukatorskiego (listwa profilowana nad drugim spocznikiem)
- Konserwację stolarki drzwiowej drewnianej wraz z ujednoliceniem klamek i okuć
- Konserwację posadzek i stopni kamiennych
- Konserwację istniejącego, zachowanego w pomieszczeniach oświetlenia tj. żyrandoli mosiężnych

VI. TECHNIKA WARSTW I ELEMENTÓW WTÓRNYCH

W obrębie pomieszczeń warstwy wtórne zachowały się w znacznym stopniu. Stanowią je przede wszystkim powłoki malarskie na spoiwie klejowym w kolorach ochry i żółtym, oraz powłoka malarska emulsyjna w kolorze białym.

W obrębie gładzi okiennych występują wtórne powłoki malarskie i wyprawy tynkarskie, powstałe w okresie wymiany okien i parapetów w roku 2015.

-

VII. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Stan zachowania wypraw tynkarskich i powłok malarskich

Ściany i sklepienia pomieszczeń znajdują się w średnim stanie technicznym..

Stan zachowania występujących na ścianach słabych tynków wapiennych można określić jako średni. Spoistość oryginalnych tynków trudna do określenia ze względu na liczne przemalowania farbami emulsyjnymi.

Na powierzchni ścian i sufitów widoczne są rysy włosowate i niewielkie spękania.

Drobne spękania włosowate powstały na skutek skurczu materiału i pracy wypraw tynkarskich. Zastosowane, wtórne powłoki malarskie emulsyjne uszczelniły powierzchnię ścian i sufitów, tym sposobem wilgoć skondensowana w murze w okresie zimowym, na skutek powstawania punktu rosy w obrębie wnętrza muru nie ma możliwości swobodnej dyfuzji do wnętrza obiektu.

Oprócz niewielkich uszkodzeń i spękań odnotowano większe rysy.

„(...)W 2010 roku wykonana została przez dr inż. Zbigniewa Tyczyńskiego „Ekspertyza techniczna zagrożeń bezpieczeństwa ścian i stropów Pałacu Rzeczypospolitej przy Placu Krasińskich w Warszawie”. Ekspertyza ta cytuje notatkę inż. W. Stępnia dotyczącą pojawienia się spękań w dniu 15.03. 1999 roku przy zewnętrznej ścianie północnej pałacu. Dr Tyczyński w swych analizach sytuacji powołuje się na obserwacje poczynione przez pracownika BN R. Szadłowskiego, iż w tym czasie nastąpiło obniżenia wód gruntowych, konieczne przy pogłębianiu fundamentów podziemnego garażu. Konkludując stwierdza, iż w pałacu zaobserwować można dwa rodzaje zniszczeń, spękania o niewielkiej wartości rozwarcia tzw. pęknięcia włosowe, co jest skutkiem pracy samych materiałów budowlanych, tynków, konstrukcji. Tego rodzaju pęknięć jest wiele i można je zaobserwować niemal w każdym pomieszczeniu i jak sam zauważa w opracowanej ekspertyzie ich nie omawia, stwierdzając iż będą one do usunięcia w prosty sposób kiedy podjęte zostaną prace remontowe. Więcej uwagi dr Tyczyński poświęca pęknięciom o większym rozwarciu, które powstały na skutek rzeczywistej pracy całego budynku. Autor zlokalizował je w następujących miejscach:

A - pęknięcia nad ciągami korytarzowymi II piętra, przebiegającymi nad galeriami I piętra, po stronie północnej, które pojawiły się w pobliżu zwornika sklepienia z przemieszczeniem o ok. 1-4 mm. Pęknięcia te przenoszą poprzez ścianę oddzielającą korytarze od klatek schodowych, na ściany boczne klatek schodowych usytuowane w północnych ryzalitach narożnych. To miejsce określa jako najbardziej zagrożone.

B – pęknięcia na ścianach poprzecznych, w pobliżu północnej ściany zewnętrznej, po ich stronie wewnętrznej w Sali Rycerskiej i w obu ryzalitach. *„Pęknięcia te charakteryzują się ciągłością odcinającą rysami pionowymi i ukośnymi, całą górną część ściany nośnej północnej budynku od pozostałej jego bryły” (...)*⁶²

„(...)autor Ekspertyzy stwierdza, iż wobec faktu uzyskania stabilizacji budynek nie jest bezpośrednio zagrożony. Prawdopodobną przyczyną pojawienia się pęknięć jest wtórne osiadanie fundamentów budynku wywołane okresowym obniżeniem poziomu wód gruntowych. Stwierdza, iż tych pęknięć nie należy lekceważyć, gdyż mogą pojawić się wtórne pęknięcia m.in. na skutek oddziaływań dynamicznych od ruchu ulicznego, parcia wiatru. Zaleca podjęcie działań naprawczych, które wzmocnią osłabione miejsca.”⁶³

Wybrane spękania rozpoznane w obrębie klatek schodowych bocznych:⁶⁴

- Sklepienie północnej klatki schodowej, II piętro. Wyraźne pęknięcie istniejące na sklepieniu jest prawdopodobnie związane z innymi pęknięciami jakie zauważono w tej klatce schodowej. Nie mogąc z przyczyn technicznych założyć na sklepieniu wskaźnika rozwarcia rys, miernik nr 2 zamocowano na pęknięciu idącym w dół po ścianie sklepienia. Dla kontroli stanu pęknięcia po przeciwnej stronie, na tej samej wysokości na ścianie korytarza założono miernik nr 11.

⁶² Z opracowania „Badania wewnątrz Pałacu Krasińskich w Warszawie – uszkodzenia i spękania”, grudzień 2016, autor. Dr inż. arch. Marek Barański

⁶³ J.w.

⁶⁴ J.w.

- Spocznik północnej klatki schodowej pomiędzy I i II piętrem. Pęknięcie nadproża nad oknem po stronie wschodniej może mieć związek z pęknięciami zauważonymi na sklepieniach i ścianach północnej klatki schodowej. W tym miejscu założono wskaźnik rozwarcia rys nr 3
- Spocznik klatki schodowej pomiędzy parterem i I piętrem. Pod oknem na zachodniej ścianie ryzalitu klatki schodowej stwierdzono ukośne pęknięcie. W tym miejscu założony został miernik rozwarcia rys nr 5
- Południowa klatka schodowa. Zachodnia ściana pomiędzy I piętrem i spocznikiem biegu na II piętro. W tym miejscu założony został miernik rozwarcia nr 7. Zauważone pęknięcie może mieć związek z innym pęknięciem zauważonym powyżej na sklepieniu klatki schodowej.
- Południowa klatka schodowa. Zauważone pęknięcie na sklepieniu przenosi się na strukturę muru pod sklepieniem. Na ścianie założono miernik rozwarcia nr 9. Pęknięcie na sklepieniu może mieć związek z innymi pęknięciami zauważonymi w tej klatce schodowej.
- Ściana korytarza na II piętrze przy północnej klatce schodowej. Pęknięcie łączy się z dużym pęknięciem na sklepieniu klatki schodowej. Założony miernik rozwarcia rys nr 11, jest elementem kontroli miernika nr 2. Dodatkowo miernik może informować o przenoszeniu się ruchów stropu i związanych z tym pęknięć w pomieszczeniach 216 i 219.

Stan zachowania posadzek i stopni

Stan płytowania jest generalnie dobrym stanie. Występuje tylko kilka pęknięć płyt oraz stopni i podstopni. Uszkodzenia te nie wpływają w istotny sposób na estetykę tego architektonicznego elementu.

VIII. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot.1,2. Klatka schodowa północna.

Fot.3. Sklepienie nad pierwszym spocznikiem.

Fot.4,5. Klatka schodowa północna.

Fot.6,7. Drugi spocznik

442

URZĄD MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWY
Urząd Dzielnicy Śródmieście
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA
dla Dzielnicy Śródmieście
ul. Nowogrodzka 43, 00-691 Warszawa
tel. 22 443 94 63 faks 22 443 94 93

Fot. 8,9. Klatka schodowa południowa.

Fot.10. Klatka schodowa południowa – sufit nad drugim spocznikiem.